

EESC Info

European Economic and Social Committee

A bridge between Europe and organised civil society

April 2025 | LT

Available Languages:

ES	BG	CS	DA	EN	DE	ET	FR	EL	GA	HR	IT	LV	LT	HU	MT
NL	PL	PT	FI	RO	SK	SL	SV								

REDAKCIJOS SKILTIS

Redakcijos skiltis

Pilietinė visuomenė kovoja su visuomenės poliarizacija

Balandis jau prasidėjo, bet mes vis dar dažnai prisimename svarbius kovo mėnesio įvykius. Nes tos intensyvios ir įkvepiančios dienos dar kartą parodė, kokia stipri ir ryžtinga yra pilietinė visuomenė.

Kovo mėn. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitete iš tiesų buvo intensyvus ir įkvepiantis mėnuo. Kasmetiniame jaunimui skirtame Komiteto renginyje „Tavo Europa, tavo balsas“ (YEYS) žodį suteikėme jauniems žmonėms, kurių daugelis dar mokosi mokykloje, ir jie atvyko iš visos Europos, įskaitant Jungtinę Karalystę ir šalis kandidatės.

Taip pat surengėme antrąją Pilietinės visuomenės savaitę, kurioje dalyvavo daugiau kaip 800 pilietinės visuomenės atstovų iš visos Europos, kurie aktyviai įsitraukė į diskusijas, keitėsi geriausia patirtimi ir kartu ieškojo sprendimų, kuriais sieksime stiprinti demokratinį dalyvavimą. Šiais metais joje daugiausia dėmesio buvo skiriama sanglaudos ir dalyvavimo poliarizuotoje visuomenėje stiprinimui.

Šiais neramiais laikais netrūksta neatidėliotinų problemų. Tad kodėl daugiausia dėmesio skirti poliarizacijai?

Poliarizacija – priešingų pažiūrų aštrinimas – gali būti normali demokratinio diskurso dalis, dažnai pagrįsta ideologija. Iš tiesų, dinamiškos diskusijos ir įvairių, net prieštaraujančių nuomonių išraiška yra gyvybiškai svarbios bet kokiai atvirai ir pliuralistinei visuomenei, kaip antai mūsų. Kaip ne kartą yra nurodęs EESRK: „Atviros ir nevaržomos diskusijos yra dalyvaujamosios visuomenės pagrindas, be kurių demokratija negali tinkamai veikti“.

Tačiau šiuo metu vyraujanti poliarizacija yra kitokia. Akivaizdu, kad stiprėja neigiama poliarizacija ir populizmas, kurie atmeta dialogą, mažina pasitikėjimą ir kenkia demokratinėms vertybėms. Politikoje ir viešajame gyvenime mažėja erdvės kompromisui. Kai poliarizacija tampa priešiška – kai ji skatina neapykantą ar pasipiktinimą – ji trikdo socialinę sanglaudą, skatina susiskaldymą, o blogiausiu atveju – smurtą.

Skirdami savo renginį poliarizacijai, norėjome atkreipti dėmesį į nerimą keliantį jos piktavališkumą, kuris pamažu skverbiasi į visus Europos visuomenės sluoksnius, plitimą.

Šią nerimą keliančią tendenciją sustiprina kelios grėsmės: užsienio valstybių kišimasis į demokratinį procesą, dezinformacijos sklaidimas ir manipuliavimas socialine žiniasklaida siekiant nutildyti priešingas nuomones ir propaguoti kraštutines pažiūras. Dėl monopolijų formavimosi, valstybės kišimosi arba išpuolių prieš žurnalistus žiniasklaidos laisvė taip pat patiria vis didesnį spaudimą, nors laisva ir pliuralistinė žiniasklaida šiuo metu yra kaip niekada svarbi.

EESRK yra labai susirūpinęs dėl didėjančio neapykantos nusikaltimų skaičiaus visoje Europoje, įskaitant nusikaltimus prieš religinius įsitikinimus, biologinę ar socialinę lytį. Neapykanta kenkia demokratijai, silpnina mūsų institucijas ir kelia piliečių nepasitikėjimą.

Būtent šioje srityje pilietinei visuomenei tenka labai svarbus vaidmuo. Pilietinės visuomenės organizacijos turi ryžto ir drąsos ginti demokratines erdves, saugoti pagrindines teises ir stiprinti mūsų bendruomenių struktūrą. Tai be kita ko reiškia, kad reikia kovoti su nuodingu neigiamos poliarizacijos poveikiu.

Organizuodami Pilietinės visuomenės savaitę savaip prisidėjome prie šios veiklos. Ji suteikė erdvę prasmingam dialogui, naujoms idėjoms ir bendradarbiavimu grindžiamam problemų sprendimui, kuriuo siekiama skatinti dalyvavimą ir socialinę sanglaudą. Surengėme ryšių palaikymo grupių podiumo diskusijas įvairiomis temomis, o viena diena buvo skirta pagrindinei ES tiesioginės demokratijos priemonei – Europos piliečių iniciatyvai.

Renginyje taip pat buvo įteiktas 15-asis pilietinės visuomenės apdovanojimas, kurį EESRK skyrė trims išskirtinėms iniciatyvoms, skirtoms kovai su poliarizacija Europoje. Šie projektai, atrinkti iš daugiau nei 50 paraiškų iš 15 valstybių narių, rodo ir iššūkio mastą, ir gilų pilietinės visuomenės veikėjų pasiryžimą jį atremti.

Tikiuosi, kad šių metų Pilietinės visuomenės savaitė ir mūsų įteikto apdovanojimo laureatai vėl įkvėps optimizmo ir tikėjimo, kad pilietinė visuomenė gali atlikti vaidmenį ginant ir propaguojant Europos demokratines vertybes.

Vis dar peržiūrime kovo mėnesio renginių idėjas, pasiūlymus ir rezultatus. Tačiau šiame balandžio numeryje savo nuomonę išsakys Pilietinės visuomenės savaitės ir YEYS jaunimo plenarinės sesijos dalyviai. Linkiu jums malonaus skaitymo!

Laurențiu Plosceanu

Už komunikaciją atsakingas pirmininko pavaduotojas

ŠEŠIS MĖNESIŲ DATOS

2025 m. gegužės 8 d.

[Renginys „Kaip įgalėti pažeidžiamus migrantus?“](#)

2025 m. gegužės 10 d.

[2025 m. Europos diena](#)

2025 m. gegužės 22 d.

[Konferencija „Piliečiai gali įveikti dezinformaciją“, Lisabona \(Portugalija\)](#)

2025 m. birželio 11 d.

[Konferencija „Įperkamos energijos tiekimas Europoje“](#)

2025 m. birželio 18–19 d.

EESRK plenarinė sesija

„KLAUSIMAS ...“

Bendrosios rinkos susiskaidymas daro tiesioginį poveikį pragyvenimo išlaidoms ES, todėl daugelis europiečių atsiduria ant skurdo ribos. [Nuomonės](#) šiuo klausimu pranešėjos Emilie Prouzet paklausėme, ką EESRK rekomenduoja šiuo klausimu ir kaip sukurti sąžiningą ir konkurencingą bendrąją rinką.

NEVEIKIANTI BENDROJI RINKA MUMS KAINUOJA PERNELYG DAUG

Parengė Emilie Prouzet

Bendrosios rinkos sutrikimai daro tiesioginį poveikį pragyvenimo išlaidoms ir EESRK apgailestauja, kad padėtis blogėja. Pragyvenimo išlaidos labiau nei bet kada anksčiau kelia didžiausią mūsų piliečių, ypač jaunimo, susirūpinimą. Labiausiai nuo to kenčia 94,6 mln. europiečių, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis.

Tarptautinio valiutos fondo vertinimu netarifinės kliūtys ES prilygsta maždaug 44 proc. muitams prekėms, o tai yra tris kartus daugiau nei kliūtys tarp JAV valstijų, jei naudosisime dabar įprastą palyginimą. Paslaugų rinkoje šis skaičius siekia 110 proc.!

Maistas, būstas, energija, sveikata, švietimas – daugybė sričių yra paveiktos, ir šioms problemoms spręsti pradėtos įgyvendinti Europos iniciatyvos. Imtis veiksmų turime visi: valstybės narės, privatūs veiklos vykdytojai ir Europos Komisija, atliekanti Sutarčių sergėtojos vaidmenį. Paminėsiu tris pagrindines mūsų ataskaitoje pateiktas rekomendacijas.

Pirma, turime skubiai šalinti tiekimo tam tikrose teritorijose apribojimus ir privačių veiklos vykdytojų vykdomą nacionalinę segmentaciją, kurie riboja konkurenciją ir lemia didesnes kainas vartotojams. Jungtinio tyrimų centro 2020 m. tyrimo duomenimis, tokie apribojimai vartotojams kasmet kainuoja 14 mlrd. eurų. Atsižvelgiant į infliaciją, logiška, kad dabar pagrindinis tikslas yra pagerinti bendrąją rinką. Komisija, daugiausia per Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo darbo grupę (SMET), dirba šiuo klausimu. Nors problema sudėtinga, pasiūlymų jau pateikta, reikia įvertinti jų poveikį ir sparčiai siekti pažangos šioje srityje.

Komitetas taip pat siūlo paspartinti procedūras dėl nacionalinių taisyklių, kuriomis pažeidžiama ES teisė. Turime išnagrinėti galimybę taikyti laikinus draudimus dėl akivaizdaus ES taisyklių pažeidimo. Negalime leisti, kad būtų kuriamos kliūtys. Kai kurių valstybių narių protekcionizmas turi tiesioginių pasekmių. Kaip elgtis situacijoje, kai vaistų galiojimo laikas gali pasibaigti anksčiau, nei juos bus galima nukreipti ten, kur jų reikia?

Galiausiai, privalome rasti subalansuotą požiūrį, kaip užkirsti kelią aukštų tvarumo, gerovės ir darbuotojų apsaugos standartų blogėjimui, mažinti nereikalingą administracinę naštą ir sudaryti palankesnes sąlygas tarpvalstybinei prekybai, kad būtų skatinama sąžininga ir konkurencinga bendroji rinką.

TIESIAI PRIE REIKALO!

EESRK narė Elena Calistru, nuomonės **„Krizių įveikimas. Priemonės atspariai, darniai ir įtraukiai Europos ekonomikai kurti“** pranešėja, rašo apie ekonominį poreikį kurti ekonomiką, kuri apsaugotų asmenis ir įmones nuo ekonominių sukrėtimų ir didelių pragyvenimo išlaidų krizių.

EKONOMINIS ATSPARUMAS. NUO KRIZI? VALDYMO PRIE PILIE?I? APSAUGOS

Elena Calistru

Per pastarojo meto krizes Europos ekonomikos struktūra testuota nepalankiausiomis sąlygomis, o didžiausia našta teko paprastiems žmonėms. Mūsų nuomonė „Krizių įveikimas“ yra ekonomikos planas, kuriuo siekiama apsaugoti asmenis ir įmones, o ne sukelti jiems ekonominių sunkumų.

Galima išskirti tris ekonominius poreikius:

Pirma, atliekant ekonomines prognozes turi būti pereita nuo retrospektyvinės analizės prie prognozinės intervencijos. Kilus infliacijai, visų pirma nukenčia mūsų mūsų buitis, o tik po to ekonomikos rodiklių suvestinė. Reikia nustatyti pažangias ankstyvo nustatymo

sistemas, kurios padėtų pastebėti tiekimo kliūtis ir kainų pokyčio persidavimo anomalijas, kol jos dar netapo neįveikiamomis sąskaitomis už šildymą ir neįperkamus maisto produktais. Labiausiai ekonominių sukrėtimų pažeidžiami namų ūkiai yra tie, kurie yra mažiausiai pajėgūs juos įveikti, todėl, siekiant užtikrinti tikslią apsaugą, reikia sudaryti išsamų pažeidžiamumo žemėlapį.

Antra, fiskalinio pajėgumo srityje reikia pereiti nuo reagavimo į ekstremaliąsias situacijas prie integruoto stabilizavimo. Priemonė „NextGenerationEU“ buvo įspūdinga, tačiau improvizuota. Nuolatiniai fiskalinio stabilizavimo mechanizmai numatant pilietinės visuomenės priežiūrą užtikrintų, kad reagavimo į krizes priemonės apsaugotų tuos, kuriems kyla didžiausia rizika. Kai valdant ekonomiką neatsižvelgiama į poveikį pajamų pasiskirstymui, dėl to atsirandanti socialinė įtampa daro neigiamą poveikį pačiam atsparumui, kurį siekiame užtikrinti. ES finansavimo socialinės paramos sąlygos neturėtų būti laikomos biurokratinėmis kliūtimis – jomis galėtų būti užtikrinama, kad augant ekonomikai gerėtų visų gyvenimo lygis.

Trečia, rinkos integracija turi būti spartesnė vartotojams svarbiausiose srityse. Energijos sąnaudos, kurios yra kur kas didesnės nei konkurentų, yra ne tik makroekonominiais rodiklis – tai mėnesinės sąskaitos, dėl kurių mažėja Europos namų ūkių biudžetai. Strateginės investicijos į tarpvalstybinę infrastruktūrą ir energijos rinkos integraciją yra ne tik abstraktūs ekonominiai tikslai, bet ir konkreti pagalba šeimoms ir įmonėms, patiriančioms spaudimą dėl pragyvenimo išlaidų.

Rengti ekonominę politiką nedalyvaujant pilietinei visuomenei yra tarsi veikti neturint vietos žinių – tai yra techniškai įmanoma, tačiau praktiškai neatsakinga. Kai politika rengiama visapusiškai dalyvaujant tiems, kurie patirs jos pasekmes, ji visada duoda geresnių rezultatų. Konsultacijos yra ne formalumas, o organizuotos pilietinės visuomenės kolektyvinio intelekto panaudojimas per visą politikos ciklą.

Konkurencingą Europos socialinės rinkos ekonomiką reikia modernizuoti, o ne jos atsisakyti. Pasirinkimą tarp konkurencingumo ir piliečių apsaugos skatina tie, kurių ekonominė vaizduotė ribota. Būsimiems iššūkiams įveikti reikia institucinio kūrybiškumo, kad ekonominis atsparumas ir žmonių gerovė būtų Europos ekonomikos valdymo pagrindas.

NETIK?TA VIEŠNIA

Po Amerikos išdavystės Europa turi aiškiai pasirinkti: šiandien ginti Ukrainą lyg save pačią, ar rytoj kovoti su Rusijos armija savo teritorijoje. Ši kova lengva nebus, tačiau mūsų negalima pralaimėti jam nė neprasidėjus. Dar neaišku, kiek europiečių mums pritars, rašo mūsų netikėta viešnia – žurnalistė iš Ukrainos Tetyana Ogarkova.

***Tetyana Ogarkova** yra Kyjive gyvenanti žurnalistė, eseistė ir literatūrologė iš Ukrainos. Ji yra Ukrainos krizių žiniasklaidos centro tarptautinio departamento koordinatorė ir viena iš tinklalaidės „Explaining Ukraine“ vedėjų. Ji taip pat yra Kyjivo Mohylos universiteto docentė ir Paryžiaus XII-ojo universiteto (Marnos slėnis) literatūros mokslų daktarė.*

GYNYBOS EUROPA – LENKTYN?S SU LAIKU

Pateikė Tetyana Ogarkova

Šių metų kovo mėn. pradžioje labai sunkia širdimi palikau Kyjivą. Vykau į Prancūziją dalyvauti dviejų dienų trukmės simpoziume dėl Ukrainos. Todėl negalėjau dalyvauti man labai svarbioje ceremonijoje Kyjive. Mūsų draugė poetė Svitlana Povalijeva sostinės centrinėje aikštėje Maidane surengė savo vyriausiojo sūnaus Vasilijaus, kuris, būdamas 28 metų, žuvo mūšyje, atminimo pagerbimą. 2022 m. vasarą jo jaunesnysis brolis Romanas žuvo kovoje, išvaduojant Charkivo sritį. Jam buvo 24 metai.

Įlipus į traukinį, man suspaudė širdį. Trys mano vaikai liko namuose. Nuo karo pradžios tai buvo ne pirma mano trumpalaikė kelionė į užsienį, tačiau šį kartą buvau kupina baimės.

Žinojau, kad kilus Rusijos balistinių raketų pavojui mano telefone esanti perspėjimo programėlė nesuveiks. Kelias dienas būsiu 2 000 km nuo namų, nežinodama, ar mano dukros yra saugios. Ši mintis buvo nepakeliama.

Jei perspėjimo sistema nesuveiktų, taip nutiktų dėl to, kad Jungtinės Valstijos nebeteiktų Ukrainai žvalgybinės informacijos, įskaitant tą, kuri leidžia iš anksto aptikti Rusijos balistinių raketų paleidimą iš Rusijos teritorijos. JAV taip pat sustabdė karinę pagalbą ir net užblokavo įrangą, kuri jau buvo perduota Lenkijai.

Po keleto dienų grįžau į Ukrainą. Tuo metu vyko Ukrainos, Amerikos ir Saudo Arabijos delegacijų derybos. Ukraina buvo pasirengusi visiškai ir nedelsiant nutraukti ugnį, jei tai padarytų ir Rusija. Donaldas Trumpas buvo patenkintas, Ukrainai vėl buvo teikiama JAV žvalgybos tarnybų informacija ir suteikta karinė pagalba, dėl kurios susitarta Joe Bideno administracijos laikais.

Tačiau pasitikėjimo nebeliko. Patyrus išdavystę sunku apsimesti, kad nieko neatsitiko.

Ar Europa taip pat jaučiasi išduota? Amerikos vadovaujamos NATO saugumo priedangos era baigėsi. *MAGA (Make America Great Again)* žmonės nusigręžia nuo mūsų. Jie ketina sumažinti savo karinį ir humanitarinį dalyvavimą Europoje ir palaipsniui išveda agresorę Rusiją iš diplomatinės ir ekonominės izoliacijos.

D. Trumpas nori, kad kuo greičiau ir bet kokiomis aplinkybėmis Ukrainoje būtų nutraukta ugnis nes jam nerūpi šios šalies likimas. Jis nori tik kuo labiau sumažinti JAV biudžeto išlaidas. JAV nebedalyvauja susitikimuose, pavyzdžiui, rengiamuose Ramšteino bazėje, ir šiais metais daugiau neplanuojama teikti JAV karinės pagalbos.

Taika Ukrainos pralaimėjimo sąskaita JAV administracijos netrikdo. Specialieji pasiuntiniai Steve'as Witkoffas ir Keithas Kelloggas mano, kad Ukrainą būtų galima tiesiog padalyti į dvi ar tris zonas, kaip Vokietiją po Antrojo pasaulinio karo. Tarsi Ukraina būtų karą pralaimėjusi agresorė.

Tačiau Europai taip pat kyla pavojus, nes D. Trumpas planuoja išvesti JAV karių iš Europos ir reikalauja, kad kiekviena NATO valstybė narė gynybai skirtų 5 proc. savo bendrojo vidaus produkto.

Rusija atidžiai seka šiuos įvykius. Amerikiečių nebevadovaujama NATO nėra pajėgi nei apginti, nei atgrasyti Rusiją. Kiek laiko užtruktų sukurti „Gynybos Europą“, galinčią savarankiškai užtikrinti savo saugumą? Jei šis klausimas jums atrodo pernelyg abstraktus, pabandykite atsakyti į šį: kas iš europiečių eis ginti Baltijos šalių, jei 2025 m. rugsėjį Rusija pradės puolimą po mokymo operacijų Baltarusijoje?

Po Amerikos išdavystės Europa turi labai aiškiai pasirinkti: šiandien ginti Ukrainą taip, kaip gintųsi pati, arba rytoj susiremti su Rusijos kariuomene savo teritorijoje. Ši kova bus nelengva, tačiau nė vienas mūsų nėra pralaimėtas dar jam neprasidėjus.

Kovo pabaigoje Ukrainoje buvo atlikta visuomenės nuomonės apklausa, kurios rezultatai mane sudomino. Daugiau kaip 80 proc. ukrainiečių yra pasirengę tęsti kovą su Rusija, net ir be JAV paramos.

Belieka išsiaiškinti, kiek europiečių mus palaikys.

EESRK NAUJIENOS

EESRK ir Europos Komisija vienija jėgas, kad apgintų pilietinę visuomenę

Diskusijoje, kurioje dalyvavo už demokratiją, teisingumą, teisės viršenybę ir vartotojų apsaugą atsakingas Komisijos narys **Michael McGrath**, EESRK išspėjo apie tai, kad bandoma nutildyti, diskredituoti ir susilpninti demokratijos, socialinio teisingumo ir pagrindinių teisių šalininkus, ir pareiškė esąs pasirengęs suvienyti jėgas su Europos Komisija, kad apsaugotų Europos pilietinę visuomenę ir kovotų su poliarizacija.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) yra pasirengęs praktiškai prisidėti prie būsimos Europos Komisijos pilietinės visuomenės strategijos, kuri rengiama siekiant stiprinti demokratiją ir pilietinę erdvę ir suvienyti susiskaldžiusias bendruomenes visoje ES. Dažnėjant išpuoliams prieš pilietinės visuomenės grupes ir nepriklausomą žiniasklaidą, EESRK yra įsipareigojęs pasipriešinti ir padėti apsaugoti

laisvos ir atviros visuomenės pagrindą.

„EESRK yra tvirtai įsipareigojęs ginti, saugoti ir įgalinti pilietinę visuomenę. Esame Europos pilietinės visuomenės namai ir nebūsime pasyvūs stebėtojai. Aktyviai priešinsimės pastangoms susilpninti pilietinę erdvę. Propaguosime tvirtą paramą, geresnę apsaugą ir didesnę pilietinės visuomenės vaidmens stiprinant demokratiją pripažinimą“, – pabrėžė EESRK pirmininkas **Oliver Röpke** kovo 27 d. vykusioje plenarinėje sesijoje, kurioje, dalyvaujant Europos Komisijos nariui **Michaelui McGrathui**, vyko diskusija dėl visuomenės depoliarizacijos.

O. Röpke pažymėjo, kad NVO ir visuomeniniai judėjimai vis dažniau susiduria su regresu demokratijos srityje, ribojamaisiais teisės aktais, šmeižto kampanijomis ir strateginiais ieškiniais, kuriais siekiama nutildyti nepritarmą ir kurie yra platesnio masto pastangų diskredituoti ir susilpninti demokratijos, socialinio teisingumo ir pagrindinių teisių šalininkus, dalis.

Remdamasis pastarojo meto kai kurių EP narių mestais kaltinimais aplinkosaugos NVO, O. Röpke išspėjo, kad didelį nerimą kelia tai, jog tokie išpuoliai buvo vykdomi ne tik iš išorės, bet ir keletu atvejų iš mūsų institucijų.

Europos Komisijos narys M. McGrath pažymėjo, kad EESRK turi unikalias galimybes labai svariai prisidėti prie Europos Komisijos pastangų stiprinti demokratiją ir mažinti visuomenės susiskaldymą. Jo nuomone, geriausias būdas įveikti poliarizaciją – įgalinti europiečius ir užtikrinti, kad jie jaustųsi atstovaujami: „Jei tai

pasieksime, mums pavyks labiau suvienyti mūsų bendruomenes, visuomenę ir Sąjungą. Nesvarbu, kokių veiksmų imtumėmės, žinome, kad pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimas ir ateityje bus labai svarbus.“

Naujoji ES pilietinės visuomenės strategija, apie kurią paskelbta Komisijos 2025 m. darbo programoje, remia saugos ir įgalins pilietinės visuomenės organizacijas ir žmogaus teisių gynėjus.

Plenarinės sesijos diskusijoje taip pat buvo pateiktos pagrindinės EESRK 2025 m. [pilietinės visuomenės savaitės](#), skirtos *sanglaudos ir dalyvavimo poliarizuotoje visuomenėje stiprinimui, išvados*. Dalyvavo šie pranešėjai: Ryšių palaikymo grupės bendrapirmininkė **Brikena Xhomaqi**, pristačiusi Pilietinės visuomenės savaitės pagrindinius reikalavimus, Pilietinės visuomenės premijos laureatas **Richard Vaško**, atstovaujantis Slovakijos debatų asociacijai, ir jaunimo aktyvistė **Kristýna Bulvasová**, pristačiusi pagrindines EESRK metinio jaunimui skirto renginio, [Tavo Europa, tavo balsas! \(YEYS\)](#) rekomendacijas.(II)

EESRK pasisako už platesnio užmojo ir įtraukesnės ES darbo programos

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) paragino, kad Europos Komisijos 2025 m. darbo programoje, kurioje išdėstyti ES teisėkūros ir politikos prioritetai, dėmesys būtų sutelktas į ekonominį atsparumą, socialinį teisingumą ir tvarumą. Plenarinės sesijos diskusijoje dalyvaujant už ekonomiką ir našumą atsakingam Komisijos nariui Valdžiui Dombrovskiui EESRK, kuriam tenka svarbus vaidmuo formuojant darbo programą, dar kartą patvirtino savo išsipareigojimą padėti parengti darbotvarkę, skirtą spręsti neatidėliotinus uždavinius ir kartu kurti įtraukesnę ir į ateitį orientuotą Europos Sąjungą.

2024 m. gruodžio mėn. EESRK pristatė savo [indėlį į darbo programą](#) pavadinimu „Bendromis pastangomis siekti drąsesnės, paprastesnės ir spartesnės Sąjungos“. Laikantis šios vizijos siekiama tiesiogiai atremti ES

kylandčius ekonominius ir geopolitinius iššūkius. Kiekvienais metais EESRK išsamiomis konsultacijomis ir rekomendacijomis prisideda prie [darbo programos](#) patobulinimo, kad ji būtų kuo naudingesnė Europos piliečiams ir įmonėms.

EESRK pirmininkas **Oliver Röpke** teigiamai įvertino tvirtą bendradarbiavimą su Europos Komisija. Jis pripažino Komisijos pastangas ir kartu paragino laikytis platesnio užmojo ir įtraukesnės požiūrio. Jis pažymėjo, kad „ir toliau esame išsipareigoję formuoti politiką, kuria skatinamas ekonominis stabilumas, socialinė lygybė ir demokratinės vertybės“.

V. Dombrovskis dar kartą patvirtino, kad ateinančių penkerių metų Komisijos darbo programa siekiama didinti ekonomikos konkurencingumą ir saugumą. Jo nuomone, „veiksmai biurokratizmui mažinti yra svarbus konkurencingesnės Europos kūrimo elementas. Mūsų supaprastinimo darbotvarkės tikslas – užtikrinti, kad

taisyklės mums padėtų, o ne trukdytų siekti ekonominių, socialinių, aplinkosaugos ir saugumo tikslų“.

2025 m. pagrindiniai prioritetai

Ekonomikos augimas ir konkurencingumas

Darbo programoje daugiausia dėmesio skiriama struktūrinėms reformoms, naujai daugiametei finansinei programai (DFP) ir tvirtesnėms kapitalo rinkoms. EESRK pasisako už platesnį požiūrį į ekonominį atsparumą, sprendžiant tokias problemas, kaip vangus augimas, pragyvenimo išlaidų krizė ir didėjantis geopolitinis netikrumas.

Paprastesnis ir pažangesnis reglamentavimas

EESRK pritaria Komisijos įsipareigojimui mažinti administracinę naštą, tačiau įspėja, kad dėl reglamentavimo supaprastinimo neturi nukentėti socialinė apsauga ar aplinkos apsaugos standartai.

Inovacijų ir investicijų skatinimas

Darbo programoje daug dėmesio skiriama skaitmeniniams tinklams, DI ir kvantinėms technologijoms ir pirmenybė teikiama ES technologinei lyderystei. EESRK ragina Komisiją sudaryti sąlygas, kurios neleistų kapitalui nutekėti ir skatintų ilgalaikes investicijas Europoje.

Teisingesnė ir žalesnė Europa

Programa, kurioje sprendžiami tokie uždaviniai kaip kvalifikuotų darbuotojų trūkumas, apsirūpinimo maistu saugumas ir tvarus finansavimas, siekiama didinti socialinį ir aplinkos tvarumą. EESRK pabrėžia, jog svarbu, kad politika skatintų socialinę sanglaudą ir teisingą skaitmeninę pertvarką.

Pasirengimas plėtrai ir ateities perspektyvos

Atsižvelgiant į galimą ES plėtrą po 2028 m., darbo programoje išdėstyti finansinio ir politinio stabilumo planai. EESRK primygtinai ragina įtraukti pilietinės visuomenės perspektyvą siekiant užtikrinti, kad politika būtų tenkinami visų europiečių poreikiai. (tk)

Nauja ES žemės ūkio vizija – vilčių teikiantis žingsnis siekiant apsaugoti ūkininkus

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) palankiai įvertino naująją Europos Komisijos [žemės ūkio ir maisto sektoriaus viziją](#) – reformų planą, kuriuo siekiama stiprinti ūkininkų pozicijas ir kurti tvarias maisto sistemas. Tačiau EESRK ragina siekti platesnio užmojo bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) tikslų.

Kovo 27 d. EESRK plenarinėje sesijoje aptarta vizija apima priemones, kuriomis siekiama didinti ūkininkų derybinę galią, didinti tiekimo grandinės skaidrumą ir gerinti dialogą maisto politikos klausimais. Už žemės ūkį atsakingas Komisijos narys **Christophe Hansen** ją apibūdino kaip „tikslinį atsaką į raginimus sukurti konkurencingą, sąžiningą ir atsparų žemės ūkio maisto produktų sektorių“ ir pabrėžė, kad svarbu glaudžiai bendradarbiauti su visais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant pilietinę visuomenę.

EESRK pirmininkas **Oliver Röpke** pabrėžė, kad vizija atspindi daugelį EESRK prioritetų. „Ja pripažįstamas svarbus visų žemės ūkio maisto produktų sektoriaus subjektų vaidmuo užtikrinant tvarumą ir konkurencingumą“, – sakė jis ir pridūrė, kad EESRK rekomendacijos kai kuriose srityse buvo ambicingesnės nei Komisijos pasiūlymai.

EESRK nariai palankiai įvertino iniciatyvas stiprinti gamintojų vaidmenį derybose ir sutartyse. „Rašytinės sutartys su pakartotinių derybų nuostatomis padidins skaidrumą ir ūkininkų derybinę galią“, – kalbėdamas apie gamintojų pozicijų stiprinimą vykdant derybas ir sudarant sutartis sakė EESRK nuomonės [„Bendro rinkų organizavimo \(BRO\) reglamento dalinis pakeitimas“](#) pranešėjas **Stoyan Tchoukanov**.

Komisija taip pat planuoja stiprinti bendradarbiavimą visose maisto sistemos srityse, skatindama tvarią gamybą ir sveikesnę mitybą. EESRK nuomonės [„Naujos tarpvalstybinio kovos su nesąžiningos prekybos praktika vykdymo užtikrinimo taisyklės“](#) pranešėja **Emilie Prouzet** mano, kad tai yra pirmas žingsnis siekiant remti ūkininkus ir kartu išvengti teisinio netikrumo.

Ši vizija apima įsipareigojimą sukurti naują ES masto rizikos ir krizių valdymo sistemą, suderinant ją su EESRK raginimais nustatyti griežtesnes priemones su aplinka, rinkomis ir klimatu susijusiems sukrėtimams valdyti. Taip pat tikimasi, kad būsima kartų kaitos strategija padės jauniems ūkininkams naudotis žeme, kaimo infrastruktūra ir įgyti investavimo įgūdžių.

Nepaisant plataus pritarimo, vis dar yra daug susirūpinimą keliančių klausimų. Diskusijose dalyvavę nariai atkreipė dėmesį į iššūkius, kylančius dėl to, kad BŽŪP reforma po 2027 m. aptariama aiškiai neapibrėžus kito ES biudžeto. EESRK taip pat ragina griežčiau užtikrinti socialinių sąlygų vykdymą ir įspėja, kad vizija nėra visapusiškai atsižvelgiama tokias problemas kaip rinkos koncentracija ir finansinės spekuliacijos, darančios poveikį maisto kainoms.

EESRK dar kartą patvirtino savo, kaip pagrindinio partnerio, vaidmenį paverčiant šią Komisijos viziją politika. Komitetas įsipareigojo toliau bendradarbiauti, kad formuojant ES žemės ūkio ateitį būtų paisoma ūkininkų, gamintojų, darbuotojų ir vartotojų interesų. (ks)

Ar Europos vandenynų paktas gali užtikrinti tvarią m?lyn?j? ekonomik??

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) pritarė Europos vandenynų paktui ir paragino Europos Komisiją užtikrinti, kad jis taptų tvirta veiksmų sistema, o ne tik ketinimų deklaracija.

Paktas turi būti suderintas su esamomis ES politikos sritimis, pavyzdžiui, žaliuoju kursu, mėlynosios ekonomikos strategija ir darnaus vystymosi tikslais, užtikrinant ekonomikos augimą, aplinkos apsaugos ir socialinio teisingumo pusiausvyrą.

Dėl klimato kaitos, taršos ir peržvejojimo kyla pavojus vandenynams ir pakrančių bendruomenėms. Paktu siekiama gerinti valdymą, skatinti inovacijas ir tvarią mėlynąją ekonomiką. Neseniai surengtos viešos konsultacijos ir pilietinės visuomenės indėlis rodo didėjančią paramą

ryžtingoms ir įtraukioms priemonėms.

Nuomonės pranešėjas **Javier Garat Pérez** pažymėjo: „Europos pakrančių bendruomenėms kyla daug tarpusavyje susijusių ekonominių, socialinių ir aplinkosaugos iššūkių. Norėdami juos įveikti, turime skatinti tvarią ir konkurencingą mėlynąją ekonomiką (įskaitant žuvininkystę ir akvakultūrą), išlaikyti sveiką, atsparų ir našų vandenyną ir parengti išsamią žinių apie jūrą, mokslinių tyrimų, inovacijų ir investicijų darbotvarkę.“

EESRK ragina supaprastinti ES agentūrų valdymą, gerinti jūrinių teritorijų planavimą ir investicijas į mokslinius tyrimus įgyvendinant tokias programas kaip „Europos horizontas“. Komitetas taip pat pasisako už mėlynąjį maisto veiksmų planą, tvarią laivų statybą ir teisingą pertvarką jūrų sektoriaus darbuotojams. Labai svarbu remti pakrančių paveldą ir skatinti jaunimo dalyvavimą.

Kad paktas būtų sėkmingas, jam būtina tvirta politinė valia, finansavimas ir atskaitomybė. Tinkamai įgyvendinus šią priemonę, Europa gali tapti pasauline vandenynų tvarumo lydere, užtikrinančia ekologinį atsparumą ir ekonomines galimybes. (ks)

Atviromis durimis ir su šypsena Europos dien? jus pasitiksime Komite!

Gegužės 10 d. apsilankykite Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komite! - Europos organizuotos pilietinės visuomenės širdyje ir namuose - Jacques Delors pastate, Rue Belliard 99, 1040 Briuselyje.

Šių metų Europos diena yra dar ypatingesnė, nes minime **75-ąsias Šumano deklaracijos**, kuri yra istorinis Europos vienybės ir bendradarbiavimo pagrindas, **metines**. Šia svarbia proga visą dieną EESRK durys bus atviros įdomiai, informatyviai veiklai ir pramogoms bei atradimams.

Veiklos bus visiems: tiek besidomintiems politika, tiek mažiesiems

smalsuoliams.

Rinkite antspaudus per pažintinį turą po EESRK:

- Visuose **teminiuose stenduose** atlikite smagias užduotis.
- Kiekviename iš j? rinkite antspaudus ? savo special? pas?.
- Pateik? užpildyt? pas? **gausite specialų prizą!**

Nepraleiskite progos specialiame stende susitikti ir pasikalbėti su EESRK pirmininku Oliver Röpke!

Jis priims lankytojus, atsakys į klausimus ir pasidalys savo įžvalgomis apie Europos pilietinę visuomenę. Tai – unikali galimybė tiesiogiai pabendrauti su EESRK vadovu.

Jūsų dar didesniai džiaugsmui bus:

- karikat?ristas, galintis nupiešti j?s? **portretą**,
- žaismingas **vaikų kampelis**,
- linksmasis **fotoautomatas**,
- kupinas staigmen? besisukantis **laimės ratas**
- ir **balsavimo realiuoju laiku modeliavimas**, per kur? gal?site pab?ti EESRK nario vaidmenyje!

Be to, sužinokite, kaip mūsų **skyriai ir grupės** padeda formuoti ES politiką ir vertybes.

Pasidžiaukime Europą vienijančiomis idėjomis. Ateikite su savo draugais, šeima arba vienas, svarbiausia – **NEPRALEISKITE ŠIOS PROGOS!**

Tai daugiau nei apsilankymas – ateikite vedini smalsumo, išeikite kupini įkvėpimo!

Daugiau informacijos apie įvairią veiklą Komitete Europos dienos renginio metu rasite adresu [Join us for Europe Day on 10 May! | EESC](#)

#EuropeDay (kk)

Pasižymėkite savo kalendoriuose – birželio mėn. Bruselyje vyks ES žalioji savaitė

Birželio 3-5 d. vyksiančios ES žaliosios savaitės temos - švara, konkurencingumas ir žiediškasumas.

[Europos Žiedinės ekonomikos suinteresuotųjų subjektų platforma](#) – pavyzdinė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (EESRK) ir Komisijos iniciatyva – yra viena iš [2025 m. ES žaliosios savaitės](#), kurioje daug dėmesio skiriama žiediniams sprendimams, skirtiems konkurencingai ES siekti, organizatorių. Šių metų konferencijoje bus nagrinėjama, kaip žiedinė ekonomika gali padidinti tvarų konkurencingumą, sumažinti atliekų kiekį ir skatinti inovacijas. Birželio 3-4 d. vyksiančiuose aukšto lygio debatuose bus nagrinėjami žiediškojo politikos aspektai, o birželio 5 d. vyks nuodugnios diskusijos su suinteresuotaisiais subjektais apie žiediškojo potencialą siekiant efektyviai išteklius naudojančios ir konkurencingos Europos.

Tai taip pat bus puiki proga pristatyti balandžio 10 d. EESRK surengto [suinteresuotųjų subjektų dialogo](#) ataskaitą. Šiame prieš konferenciją vykusiame renginyje suinteresuotieji subjektai turės galimybę aktyviai diskutuoti dėl švarios pramonės kurso, bioekonomikos strategijos ir būsimo Žiedinės ekonomikos akto.

Į ES žaliosios savaitės konferenciją galite užsiregistruoti [čia](#). (ac)

GRUPI? NAUJIENOS

Europai reikia finansinės galios, kuri atitiktų jos užmojus

Pateikė EESRK Darbdavių grupės narys Antonio García Del Riego

Europa atsidūrė kryžkelėje, ji susiduria su istoriniais iššūkiais – nuo žaliosios pertvarkos iki karo prie pat jos sienų ir vis aršesnės pasaulinės konkurencijos. Šiems uždaviniams spręsti vien politinių deklaracijų nepakaks. Tam reikės lėšų ir gebėjimo jų sutelkti, jas nukreipti ir dauginti. Trumpai tariant, Europai reikia stiprios, konkurencingos ir savarankiškos finansų sistemos. Deja, to mes neturime.

Finansai yra bet kokios šiuolaikinės ekonomikos varomoji jėga. Visos naujos gamyklos, elektra varomos transporto priemonės, ligoninių plėtra ar švarių technologijų startuoliai priklauso nuo to, kad kažkas prisiima jų finansavimo riziką. Europoje tas „kažkas“ neretai yra bankas. MVĮ, kurios

sudaro 99 proc. ES įmonių, augimas, investicijos ir eksportas daugiausia priklauso nuo bankų paskolų. Tačiau kyla grėsmė, kad mūsų finansavimo ekosistemos pagrindą sudarančias institucijas įveiks konkurentai ar perteklinis reguliavimas.

Europa dažnai kalba apie strateginę savarankiškumą energetikos, gynybos ir skaitmeninės infrastruktūros srityse, tačiau retai užsimena apie finansinę autonomiją. O reikėtų.

Šiandien daugiau kaip 60 proc. investicinės bankininkystės Europoje tvarko vos keturi JAV bankai. Būsimos susitarimo „Bazelis IV“ taisyklės bus visapusiškai taikomos ES, tačiau ne JAV, JK ar Japonijoje. Dėl šios asimetrijos Europos bankai atsiduria nepalankioje konkurencinėje padėtyje. Jei norime, kad Europos bankai finansuotų dvejopą pertvarką ir remtų strateginius sektorius, jie turi **konkuruoti vienodomis sąlygomis**.

Kapitalo rinkų sąjunga negali apsiriboti skambiais žodžiais ir turi tapti tikra bendraja taupymo ir investicijų rinka. Kad galėtume tai pasiekti, mums reikia **pažangaus, proporcingo ir palankias sąlygas užtikrinančio reglamentavimo**, kuris ne tik apsaugotų stabilumą ir vartotojus, bet ir **skatintų augimą ir konkurencingumą**. Tam būtinas:

- proporcingumas,
- technologinis neutralumas ir
- rezultatais grindžiamos taisyklės.

Naivumas Europai kainuotų pernelyg daug. Pasaulyje, kuriame vis labiau įsigali galios politika ir ekonominiai blokai, **finansinė galia reiškia suverenitetą**. Jungtinės Valstijos ir Kinija tai supranta. Turėtume sekti jų pavyzdžiu.

Muit? tarifai, dezinformacija ir chaosas: kas dar laukia Europos?

Parengė EESRK Darbuotojų grupė

„Žmogus meluoja remdamasis įsitikinimu, kad žino tiesą. Kvailystėms skleisti toks įsitikinimas nereikalingas“. Ši filosofo Hario G. Frankfurto citata iš knygos „Bullshit“ mums atrodo ypač aktuali po to, kai vakar Vašingtone buvo švenčiama vadinamoji išlaisvinimo diena.

Balandžio 2 d. JAV prezidentas paskelbė apie visiems taikomą vienodą 10 proc. importo tarifą, taip pat specialų tarifą „didžiausiems pažeidėjams“. Tokių pažeidėjų sąrašas paskelbtas, nurodant „abipusius muitų tarifus“ kitoms šalims, įskaitant 20 proc. muitų tarifą ES. Akivaizdu,

kad prezidentui nerūpi tai, jog šie skaičiai yra iš esmės beprasmiškai ir [tikrai neatitinka jokios tinkamos abipusių muitų tarifų apibrėžties](#). Beje, kaip ir tai, kad [ES prekybos paslaugomis deficitas beveik subalansuoja bendrą abiejų blokų prekybą](#). Bet kam čia rūpi tikslumas.

Ko žmonėms tikėtis prasidėjus tokiomis kvailystėmis grindžiamam naujam prekybos karui? Didės infliacija, netikrumas rinkoje ir nukentės Europos pramonė. Dar neaišku, ar tai bus naudinga JAV darbuotojams.

Nekalbant apie muitų tarifus, ES turi apsaugoti darbuotojus ir darbo vietas ES, taip pat sušvelninti pradinį poveikį ne tik dėl nustatytų muitų tarifų, bet ir dėl jų savavališko pobūdžio lemto netikrumo. Todėl reikia atgaivinti mūsų vidaus paklausą ir užtikrinti, kad turtas būtų veiksmingai perskirstomas ir naudojamas.

Be to, turime apsaugoti mūsų pagrindines pramonės šakas ir sektorius ir į juos investuoti, įvairinti energijos šaltinius, rasti būdų įveikti pragyvenimo išlaidų krizę ir reformuoti ES, kad jos sprendimų priėmimas būtų veiksmingas. Tik stipri ir atspari visuomenė gali užkirsti kelią, kad žemyne neatsirastų daugiau trumpų. Tokioje visuomenėje svarbus vaidmuo tenka socialiniams partneriams. Vienas didžiausių Musk'o ir Trump'o dueto priešų – profesinės sąjungos. Ir ne veltui.

Europos socialinės apsaugos sistemos patiria spaudimą: 2024 m. skurdo stebėjimo ataskaita atskleidžia dabartines problemas

Pateikė EESRK Pilietinės visuomenės organizacijų grupė

Balandžio 8 d. Europos kovos su skurdu tinklas (EAPN) paskelbė naujausią Skurdo stebėjimo ataskaitą „Sisteminio požiūrio į socialinę apsaugą kūrimas“.

Ataskaitoje, kuri pirmą kartą pristatyta Briuselyje vykusiame [renginyje](#), organizuotame kartu su EESRK Pilietinės visuomenės organizacijų grupe, aptariami iššūkiai, kuriuos reikia įveikti, kad būtų užtikrintos stiprios ir atsparios socialinės apsaugos sistemos. Tai ypač aktualu dabartinėmis aplinkybėmis, kai ES gerovės valstybės susiduria su vis didesniais finansiniais suvaržymais, kuriuos lemia nacionalinių išlaidų apribojimai ir didėjančios išlaidos gynybai bei saugumui.

Ataskaitoje, kurioje remiamasi 19 EAPN nacionalinių organizacijų narių išvadomis, parodoma, kad norint laikytis sisteminio požiūrio į visapusišką ir veiksmingą socialinę apsaugą, reikia, kad politika būtų įtraukta į integruotas ilgalaikes strategijas, kuriose būtų suderinti ekonominiai, socialiniai ir aplinkosaugos aspektai. Ši politika turi būti grindžiama patikimais įrodymais, duomenimis ir prasmingu skurdą patiriančių žmonių dalyvavimu.

EAPN nacionaliniai tinklai būgštauja dėl socialinių išlaidų mažinimo. Be to, tokie rodikliai kaip aukštas nesinaudojimo socialinėmis išmokomis lygis ir toliau kelia susirūpinimą, ar veiksminga yra politika, kuri nepasiekia tų, kuriems reikia socialinių išmokų ir kuriems jos gali būti skiriamos.

Ataskaitoje teigiama, kad į sparčiai besikeičiantį pasaulį, kuriam būdinga skaitmenizacija, kur vyksta karas, pastebimas visuomenės senėjimas ir klimato kaita, reaguojama netinkamai, todėl būtina atkurti sisteminį požiūrį į socialinę politiką.

EAPN direktorė **Juliana Wahlgren** pabrėžė šio klausimo skubumą ir pažymėjo: „ES turi apsaugoti gerovės valstybę ir teikti pirmenybę socialinėms išlaidoms. Todėl skurdo stebėjimo ataskaitoje, be kita ko, pateikiamos rekomendacijos dėl minimalių pajamų, būsto krizės ir energetikos pertvarkos. Efektyvumas ir tinkamumas yra labai svarbūs. Kitais metais Europos Komisija pradės įgyvendinti ES kovos su skurdu strategiją, tačiau ji gali būti sėkminga tik tuo atveju, jei valstybės narės laikysis iš tiesų sisteminio požiūrio į socialinę apsaugą. Kadangi daugiau nei 20 proc. ES gyventojų gresia skurdas, negalime sau leisti toliau vykdyti fragmentiškos politikos – socialinė apsauga turi būti stipri, koordinuota ir veiksminga“.

Pilietinės visuomenės organizacijų grupės pirmininkas **Séamus Boland** tvirtino: „Norint panaikinti skurdą, reikia, kad visos valstybės narės nuolat imtųsi veiksmų. Didele dalimi ES patiriamas skurdas yra perduodamas iš kartos į kartą ir gali itin paveikti vaikų ir vyresnio amžiaus žmonių gyvenimą. Švietimo, būsto ir brangios energijos srityse turi būti imtasi specialių priemonių, kuriomis siekiama pašalinti sistemos trūkumus. Priešingu atveju ES, kaip politiniam dariniui, bus sunku išlaikyti savo piliečių pasitikėjimą.“

Pilietinės visuomenės organizacijų grupės pirmininko pavaduotojas ir [EESRK nuomonės](#) dėl pirmosios ES kovos su skurdu strategijos, kuri buvo paskelbta [Europos Komisijos politinėse gairėse 2024–2029](#), pranešėjas **Krzysztof Balon** sakė: „Veiksminga ES kovos su skurdu strategija turi būti grindžiama su skurdu susiduriančių žmonių patirtimi ir atitikti jų poreikius. Ji taip pat turėtų remti pilietinės visuomenės

organizacijas ir įtraukti jas į atitinkamų projektų ir priemonių, skirtų kovai su socialine atskirtimi, rengimą ir įgyvendinimą“.

EESRK nuomonė bus pristatyta liepos 16–17 d. vyksiančioje [EESRK plenarinėje sesijoje](#).

SOON IN THE EESC/CULTURAL EVENTS

2025 m. pilietinės visuomenės savaitės: pilietinės visuomenės atlieka svarbų vaidmenį mažinant Europos poliarizaciją?

Atsakomybė stiprinti sanglaudą siekiant mažinti visuomenės poliarizaciją tenka pilietinės visuomenės organizacijoms, kurios yra stiprios ir motyvuotos apsaugoti pilietinę ir demokratinę erdvę. Tai buvo pagrindinė antrą kartą Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto (EESRK) surengtos Pilietinės visuomenės savaitės mintis. Šiame renginyje aptarta nerimą kelianti plataus masto poliarizacijos tendencija ES visuomenėje.

Daugiau nei 800 dalyvių, tarp kurių pilietinės visuomenės organizacijų (PVO), NVO ir jaunimo grupių atstovai, taip pat suinteresuotieji subjektai ir žurnalistai, kovo 17–20 d. susirinko į EESRK rengiamą [Pilietinės visuomenės savaitę](#), kad pasidalytų nuomonėmis ir aptartų, kaip stiprinti sanglaudą ir dalyvavimą poliarizuotose visuomenėse.

Per Pilietinės visuomenės savaitę surengta 14 sesijų, kurias organizavo EESRK ryšių palaikymo grupės nariai ir Europos piliečių iniciatyvos (EPI) dienos partneriai, taip pat vyko EESRK pilietinės visuomenės apdovanojimo įteikimo ceremonija. Dalyviai parengė išsamų [priemonių, kurias būtų galima įgyvendinti, rinkinį ir nustatė pagrindinius reikalavimus](#) dėl darnesnės visuomenės. Keletas iš jų būtų:

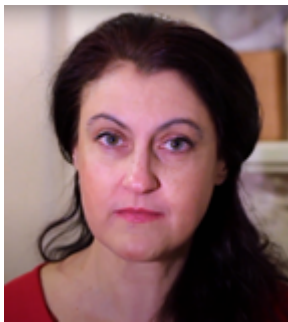
- stiprinti sanglaudą pasitelkiant švietimą ir kultūrą;
- užtikrinti perkamą ir tvarų būstą;
- stiprinti visuomenės dalyvavimą pasitelkiant Europos piliečių iniciatyvas;
- užtikrinti traukiant teisingą pertvarką ir žalią bei mėlyną augimą;
- parengti tvirtą Europos pilietinės visuomenės strategiją;
- didinti paramą ir finansavimą pilietinės visuomenės organizacijoms;
- traukti jaunimą stipresnės ir atspaus Europos kėrimą;
- skatinti inovacijas ir technologijas siekiant bendros gerovės.

Baigiamojoje sesijoje EESRK pirmininkas **Oliver Röpke** sakė: „Baigiantis antrajai Pilietinės visuomenės savaitei, esu labai įkvėptas visos Europos pilietinės visuomenės veikėjų energijos, žaviuosi jų atsparumu ir atsidavimu. Ši savaitė parodė, kad suvieniję pilietinę visuomenę galime rasti sprendimų, kurie padėtų stiprinti mūsų demokratiją, skatinti socialinę sanglaudą ir kurti Europą, kuri iš tiesų tarnautų jos žmonėms.“

Už technologinį suverenumą, saugumą ir demokratiją atsakinga vykdomoji pirmininko pavaduotoja **Henna Virkkunen** pabrėžė, kad PVO atlieka itin svarbų vaidmenį ugdant visuomenę vadovaujantis pagrindinėmis Europos vertybėmis.

Europos Parlamento pirmininko pavaduotojas **Victor Negrescu** primygtinai ragino imtis veiksmų ir paprašė PVO sutelkti jėgas ir reaguoti į agresyvią retoriką: „Mums reikia stiprios pilietinės visuomenės ir tikros pilietinės visuomenės ir sprendimus priimančių asmenų partnerystės, kad galėtume kartu kurti darnią visuomenę, darančią realų poveikį žmonių gyvenimui.“

PVO atstovai pabrėžė, kad pilietinė visuomenė yra ne tik paslaugų teikėja – ji yra labai svarbi veikėja demokratijos ir dalyvavimo srityse. Serbijos Demokratijos fondo centro generalinė sekretorė **Nataša Vučković** išreiškė savo optimizmą, kad pilietinė visuomenė gali atlikti labai svarbų vaidmenį šalinant pagrindines antidemokratinio ir antieuropietiško naratyvo atsiradimo priežastis ir jo plitimą tiek ES, tiek šalyse kandidatėse. Tai galima padaryti paaiškinant tai, kas vyksta Europos Sąjungoje, ir užtikrinant jos naudą visiems piliečiams jų kasdieniame gyvenime. (at)

[Kuo serga Europa: neužtikrintumas ir nesaugumas tampa nauja kasdienybe](#)

EESRK Pilietinės visuomenės savaitės metu įtaigų pagrindinį pranešimą skaičiusios universiteto profesorės ir ne vieną apdovanojimą pelniusios autorės Albenos Azmanovos nuomone, nematoma, plačiai išplitusi neužtikrintumo liga pasiglemžia mūsų visuomenę ir žmonės jaučiasi bejėgiais ir valdomi jėgų, kurioms jie negali pasipriešinti. Šiame EESRK

info duotame interviu, ji atskleidžia pagrindines šios epidemijos priežastis, įskaitant tendenciją pirmenybę teikti lygybei, o ne ekonominiam stabilumui.

Pilietinės visuomenės savaitės metu skaitytame pagrindiniame pranešime Jūs kalbėjote apie nesaugumo epidemiją, dėl kurios mažėja politinių laisvių. Jūs tai įvardijote kaip nematomą ligą, kuri mus veda iš proto. Ar galėtumėte mums daugiau papasakoti, kas yra ta „neužtikrintumo epidemija“? Kas ją sukelia?

Žmonės yra vis labiau suirzę ir turtingose visuomenėse daugėja beviltiškumo sukeltų mirčių – ypač savižudybių darbe. Tai – ypač daug skausmo kelianti ir matomiausia didžiulio, bet visgi nematomo neužtikrintumo ledkalnio, susiformavusio mums praradus pragyvenimo saugumą, viršūnė. Problema yra ne tik pasipiktinę žmonės ir išsekęs pasitikėjimas politinėmis institucijomis, nors apie tai daug kalbama. Nepasitikėjimas gali būti sveikas dalykas – jis skatina reikalauti atskaitomybės. Pyktis gali būti produktyvus: jis gali įžiebtį kovą už teisingumą ir paskatinti prasmingą transformaciją.

Tačiau mūsų visuomenę yra užklupusi kitokia liga – tai, ką savo darbe nagrinėju kaip „visuotinį neužtikrintumą“. Tai yra ypatinga nesaugumo forma, ūmus *jėgų netekimas*, nes žmonės jaučiasi valdomi galių, kurių negali kontroliuoti.

Pavieniams asmenims neužtikrintumas – tai *nesugebėjimas susidoroti* su pagrindinėmis gyvenimo užduotimis. Negalėjimas įveikti sunkumų kelia baimę žlugti ir prarasti tai, ką turime – savo darbą, santaupas, gebėjimą dirbti, sveiką protą. Taigi problema kyla ne tiek dėl skurdo ar nelygybės, o dėl patirtos ar nujaučiamos netekties ir žlugimo baimės. Būtent taip pavieniai asmenys patiria neužtikrintumą.

Visuomenei neužtikrintumas reiškia nesugebėjimą savęs valdyti ir įveikti kilusias nelaimes. Pavyzdys galėtų būti COVID-19. Kaip galėjo atsitikti, kad mūsų turtingai, puikių mokslo rezultatų pasiekusiai ir sudėtingos institucinės sąrangos visuomenei susidūrus su visuomenės sveikatos problema, kurią sukėlė nei visiškai nežinomas, nei pernelyg mirtinas virusas, ji virto sunkia sveikatos priežiūros krize ir vėliau – ekonomine ir socialine krize? Taip atsitiko todėl, kad mūsų vyriausybės nurėžė viešąsias investicijas, be kita ko, sveikatos priežiūros srityje.

Yra dar viena neužtikrintumo ypatybė. Ji skatina *konkrečios politinės priemonės*, neoliberalus laisvųjų rinkų ir atviros ekonomikos, kai sprendimai grindžiami pelningumu, derinys. Siekiant užtikrinti nacionalinį arba ES konkurencingumą pasaulinėje rinkoje, visuotinės konkurencijos dėl pelno sąlygomis, centro kairysis ir centro dešinysis elitas suskubo mažinti tiek darbo vietų saugumą (kad įmonės galėtų lanksčiai veikti ir taip tapti konkurencingomis), tiek išlaidas viešosioms paslaugoms. Tai reiškia, kad kiekvienam teko daugiau pareigų, tačiau mažiau išteklių joms atlikti. Iš mūsų reikalaujama padaryti daugiau turint mažiau išteklių.

Pavyzdžiui, Europos Komisija prašo valstybių narių dėti daugiau pastangų socialiniam teisingumui užtikrinti, bet kartu prašo sumažinti išlaidas. Kai pareigų nuolat daugėja, o išteklių – mažėja, kyla netikrumas ir abejonės, kad pajėgsime susidoroti su tokia situacija. Tai nėra sveikas netikrumas, skatinantis pasinerti į naują veiklą, apsvarstyti savo galimybes, rizikuoti ar save išbandyti. Tai – mus nuodijanti baimė, bijojimas prarasti pragyvenimo šaltinį ir tamsesnės ateities nuojauta.

Kodėl, Jūsų nuomone, iškilo autoritariniai lyderiai ir dešiniosios partijos? Kaip vertinate demokratines laisves ir pagarbą pagrindinėms ES vertybėms šiandieninėje Europoje?

Parama dešiniųjų pažiūrų autoritariniams lyderiams ir partijoms didėja dėl *politiškai sukulto neužtikrintumo*. Žmonės jaučiasi nesaugiai, taigi jie trokšta saugumo ir stabilumo; jie jaučiasi netekę galių, todėl jie visas viltis sieja su stipriais lyderiais, kurie valdydami geležiniu kumščiu tuoj pat užtikrintų stabilumą. Pavyzdžiui, jie didina karines išlaidas ir policijos galias – daro tai, ką ES taip pat rengiasi daryti.

Viso to ištakos – centro partijų, kurios neoliberaliais sumetimais padidino mūsų visuomenės neužtikrintumą, veiksmai. Mano nuomone, ypatinga atsakomybė už šią apgailėtina padėtį tenka kairiesiems. Socialinės demokratijos išsikeltas tikslas yra kovoti už teisingumą, tačiau dėmesys buvo sutelktas į kovą su vienos rūšies neteisingumu – nelygybe. Vis dėlto žmonės trokšta ekonominio stabilumo, t. y. gebėjimo valdyti savo gyvenimą ir planuoti savo ateitį.

Tarkim, mūsų visuomenėje būtų galima pasiekti tikrą lygybę, tačiau liktų didelis neužtikrintumas, o to aš tikrai nedrįsčiau vadinti klestinčia visuomene. Be to, žmonės nebūtinai trokšta, kad būtų pašalinta nelygybė, jei jie bus laikomi nevykėliais, kuriems kompensuojama (ir kurie yra žeminami) kažkiek perskirstant lėšas – jie tiesiog nenori būti nevykėliais.

Savo kalboje taip pat paminėjote „olimpines žaidynes dėl aukos statuso“. Ar galėtumėte apibūdinti, kas tai yra ir kodėl turėtume to atsisakyti?

Per pastaruosius maždaug penkiasdešimt metų kova su diskriminacija tapo tapatybės politika. Praeityje diskriminuotos grupės buvo laikomos „saugomomis mažumomis“ ir taikant pozityviosios diskriminacijos priemonės, pavyzdžiui, tikslines paskatas ir kvotų sistemas, joms suteiktas aukštesnis statusas. Tačiau vyraujant neužtikrintumui, kai trūksta gerų darbo vietų ir kitų išteklių, šios saugomos grupės pradeda konkuruoti dėl ribotų išteklių. Tokiomis sąlygomis aukos statusas tampa stipriausiu koziriu: kuo labiau jaučiamasi esant auka, tuo tvirčiau reikalaujama apsaugos.

Viena vertus, tai skatina priešišumą tarp konkuruojančių grupių ir mažina solidarumą. Kita vertus, nė viena iš jų realiai nelaimės, nes jos ir toliau liks aukomis. Būtent buvimas auka ir patiriama diskriminacija joms suteikia pagrindą reikalauti apsaugos. Vienintelis šio bjauraus žaidimo varžantis dėl išteklių ir specialios apsaugos laimėtojas yra didžiadvasiškai globėjiskumą demonstruojantis elitas. Galutinis rezultatas – galių netekusios grupės stoja į kovą viena su kita, o šios kovos dar labiau sustiprinta jų globėjus – politinį elitą.

Atsižvelgiant į visa tai, kodėl pilietinė visuomenė yra tokia svarbi siekiant išsaugoti demokratiją ir pilietines laisves, kurias daugelis iš mūsų laiko savaime suprantamu dalyku? Kodėl pilietinė visuomenė, o ne demokratiniai rinkimai yra priešnuodis piktnaudžiavimui valdžia?

Kai balsuojame, esame vieni. Dėl nesaugumo jaučiamės nieko negalintys, esame labai nusivylę ir savo nerimą išreiškiame balsuodami. Todėl per laisvus ir sąžiningus rinkimus iškilo reakcingos partijos. Pilietinė visuomenė veikia pagal skirtingą logiką ir jai ypatingą galią suteikia bendrystė. Būdami su kitais esame susieti bendro intereso ir nesame vieni, jaučiamės saugiau ir tvirčiau, nes galime pasikliauti savo bendražygių parama. Sumažėjus netikrumui nuslūgsta baimė, galime žvelgti į priekį ir kurti didelius planus.

Albena Azmanova yra Šv. Jurgio miesto (Londono universitetas) politikos ir socialinių mokslų profesorė ir viena iš žurnalo „Emancipations“ redaktorių. Jos naujausia knyga „Capitalism on Edge“ (2020 m.) laimėjo daug apdovanojimų, įskaitant Michaelio Harringtono vardo premiją, kurią Amerikos politikos mokslų asociacija teikia „už išskirtinį darbą, rodantį, kaip erudicija gali padėti kovoti už geresnį pasaulį“.

Kritinio mąstymo svarba

„Savo mokiniams kalame į galvą, kad faktus reikia tikrinti, o nuomones – pagarbiai aptarti. Tikrai kritiškai mąstantis žmogus gerbia nuomonių įvairovę“, – teigė Slovakijos diskusijų asociacijos (SDA) atstovas Richard Vaško, savo sukurta kritinio mąstymo olimpiada laimėjęs EESRK pilietinės visuomenės premiją už kovą su poliarizacija. Richard, kurio projektas laimėjo pirmąją vietą, mums papasakojo apie šią olimpiadą ir kodėl kritinio mąstymo ugdymas yra itin svarbus šiandienos poliarizuotame, dezinformacijos sklidiname pasaulyje.

Ar galėtumėte apibūdinti kurį nors vieną žaidimą arba kritinio mąstymo olimpiados turą? Gal galite pateikti užduoties ar klausimo pavyzdžių?

Kritinio mąstymo olimpiadoje mokykloje ir jos regioniniuose turuose mokiniai dalyvauja vienos–dviejų valandų trukmės testuose, kurių metu jie atlieka įvairias užduotis turėdami visapusišką prieigą prie interneto ir internetinių faktų tikrinimo priemonių. Daugiausia dėmesio skiriama gebėjimui naudotis žiniasklaidos priemonėmis, nustatyti manipuliavimo ir šališkumo atvejus, aiškinti duomenis ir tyrimus, nustatyti loginius trūkumus ir patiems suformuluoti argumentus.

Pavyzdžiui, per neseniai vykusį turą moksleivių buvo paprašyta argumentuoti, ar siekiant padidinti saugą, mokyklose reikėtų įrengti vaizdo kameras – tai savalaikis klausimas Slovakijos viešajame diskurse. Kita užduotis – išanalizuoti plitusių „TikTok“ vaizdo įrašų, kuriame reklamuojama sąmokslų teorija apie Taylor Swift, ir nustatyti būdingus konspiratyvaus mąstymo bruožus. Trečioji užduotis – nuspręsti, kuris iš dviejų vaizdo įrašų sukurtas dirbtinio intelekto, o kuris – tikras.

Visi ankstesni testai viešai skelbiami slovakų kalba svetainėje www.okm.sk.

Koks kritinio mąstymo olimpiados tikslas? Kas paskatino pradėti šį projektą?

Mūsų tikslas – padėti moksleiviams nuo to amžiaus, kai jie pradeda naudotis socialine žiniasklaida ir skaitmeniniu turiniu, išsiugdyti įgūdžius, kad jie galėtų kritiškai mąstydami, atsakingai ir apgalvotai naršyti šioje erdvėje. Pasinaudodami nuolatine grįžtama informacija po kiekvieno turo ir pasiruošimui skirtais e. mokymosi kursais, moksleiviai įgyja pritaikomų įpročių ir priemonių, kuriuos jie gali taikyti kasdieniame gyvenime. Galiausiai siekiame ugdyti jaunimo kartą, kuri būtų informuota, atspari dezinformacijai ir gebėtų vadovauti faktais grindžiamam ir konstruktyviam dialogui.

Šį projektą pradėjome reaguodami į kritinę mūsų švietimo sistemos spragą – oficialiose mokymo programose vis dar nepakankamai dėmesio skiriama gebėjimui naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir kritiniam mąstymui. Daugiau kaip pusė Slovakijos moksleivių niekada nesimoko, kaip įvertinti, ar informacija yra patikima. Tik [16 proc.](#) Slovakijos jaunuolių reguliariai tikrina žiniasklaidos teikiamą informaciją. Todėl [56 proc.](#) gyventojų yra linkę tikėti sąmokslų teorijomis arba akivaizdžiu melu. Norėjome tai pakeisti, visos šalies mokyklose imdamiesi platesnio masto ir paveikių veiksmų.

Kodėl, Jūsų nuomone, dabartinėmis aplinkybėmis kritinio mąstymo ugdymas yra toks svarbus? Ar galime laimėti karą prieš melagingas naujienas?

Melagingos naujienos vienaip ar kitaip visada egzistavo, tačiau dabar gyvename precedento neturinčio informacijos pertekliaus amžiuje. Kadangi socialinė žiniasklaida yra pagrindinis daugelio jaunuolių informacijos šaltinis, bet kas gali lengvai skleisti dezinformaciją, klaidingą informaciją ar neapykantą kurstančias kalbas. Žinojimas, kaip pasirinkti informaciją ir jos ieškoti šiame chaose, tapo labai svarbiu gyvenimo įgūdžiu.

Tačiau melagingų naujienų iki galo nenugalėsime niekada. Tai – judantis taikiny, kuris dar ir nuolat kinta. Tačiau galime suteikti jaunimui priemonių, kad jie galėtų geriau orientuotis šioje aplinkoje, užduoti gerus klausimus ir prieš ką nors dalijantis pagalvoti.

Ar esate gavę atsiliepimų apie savo projektą? Gal galėtumėte pateikti pavyzdį?

Po kiekvieno turo renkame išsamią grįžtamąją informaciją, o atsiliepimai yra labai teigiami. Pavyzdžiui, 93 proc. mokytojų, kurių mokiniai dalyvavo olimpiadoje, teigė, kad tai padeda mokiniams atpažinti dezinformaciją ir apgaulę. Be to, mūsų klientų lojalumo rodiklis – pagrindinis naudotojų pasitenkinimo rodiklis – paskutiniame etape pasiekė + 76. Tai – puikus įvertinimas.

Ką galėtumėte patarti kitoms pilietinės visuomenės organizacijoms, norinčioms pasiekti tokių rezultatų savo veikla ar programomis?

Šalys ir aplinkybės skiriasi, o vietos organizacijos geriausiai žino, ko reikia jų bendruomenėms. Tačiau mums pasiteisino šie principai:

pirmiausia ir tai yra svarbiausia, nesakome jaunimui, ką galvoti. Tikrai kritiškai mąstantis žmogus gerbia nuomonių įvairovę. Jei moksleiviai pajunta, kad jų nuomonė atmetama arba jiems brukami tam tikri įsitikinimai, jie praranda susidomėjimą. Mokome juos faktus tikrinti, o nuomones – pagarbiai aptarti.

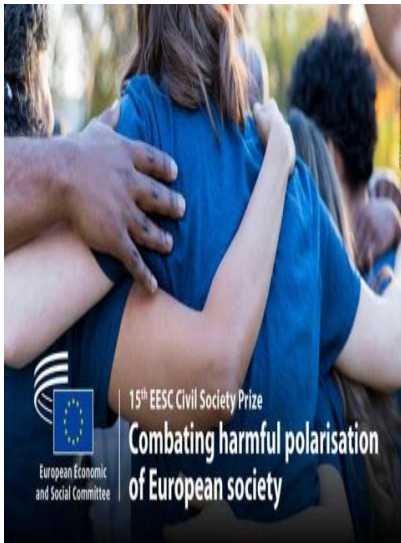
Antra, svarbūs prieigos ir įtraukumo klausimai. Jei nesusprogdinsime burbulo ir apsiribosime elitinėmis mokyklomis, realaus poveikio nebus. Mūsų programa yra nemokama, visiškai internetinė ir lengvai prieinama. Be to, ji pateikiama didžiausios mūsų etninės mažumos kalba. Šiais metais 53 proc. dalyvių – profesinių mokyklų moksleiviai.

Trečia, reikia nuo pat pradžių galvoti apie masto didinimą ir to siekti naudojantis naujomis technologijomis. Vertindami atsakymus į atvirus klausimus naudojamesi DI. Tai suteikia mums galimybę išlaikyti aukštos kokybės mokymosi patirtį nesinaudojant testais su keliais atsakymų variantais. Nors skaitmeninis amžius kelia rimtų iššūkių, jis taip pat suteikia mums veiksmingų priemonių jiems atremti.

Richard Vaško Slovakijos diskusijų asociacijoje (SDA) jau nuo 12 metų amžiaus. Jis laimėjo Slovakijos nacionalinę diskusijų lygą vidurinėje mokykloje ir atstovavo Slovakijai Pasaulio mokyklų diskusijų čempionatuose. Jis yra baigęs Varviko universiteto (Jungtinė Karalystė) teisės, politikos ir filosofijos studijas aukščiausiais įvertinimais, o šiuo metu Kembridžo universitete studijuoja, kad įgytų švietimo mokslų (žinių, galios, politikos) magistro laipsnį.

Nuo 2021 m. Richard dirba SDA, kur jis sukūrė ir dabar koordinuoja kritinio mąstymo olimpiadą. Jis taip pat bendradarbiauja su Slovakijos švietimo ministerijos Strateginės komunikacijos grupe (StratCom) ir yra Nacionalinio švietimo ir jaunimo instituto mokytojų mokymo vadovų apie gebėjimą naudotis žiniasklaidos

priemonėmis bendraautorius. Richard atlieka mokslinius tyrimus ir organizuoja įvairių etninių grupių vasaros stovyklas palankių sąlygų neturintiems vaikams kartu su Mathias Bel institutu – NVO, kuri daugiausia dėmesio skiria etninėms mažumoms ir marginalizuotoms romų bendruomenėms Slovakijoje.

GLAUSTAI APIE EESRK PILIETINŲS VISUOMENŲS APDOVANOJIM?

Pagrindinis EESRK pilietinės visuomenės apdovanojimas jau skirtas penkiolika kartų. Juo įvertinami projektai, kuriuose itin kūrybiškai ir novatoriškai sprendžiami ES labai svarbūs klausimai.

Paraiškas apdovanojimui gauti gali teikti visos pilietinės visuomenės organizacijos, oficialiai registruotos Europos Sąjungoje ir veikiančios vietos, regionų, nacionaliniu ar Europos lygmeniu. Apdovanojimas taip pat gali būti skiriamas asmenims, kurie gyvena ES, bei Europos Sąjungoje registruotoms ar veikiančioms įmonėms, jeigu jų projektais jokių būdu nesiekama pelno.

Visos konkursui siūlomos iniciatyvos ir projektai turi būti vykdomi Europos Sąjungoje. Jie jau turi būti įgyvendinti arba gali būti dar vykdomi iki paraiškų pateikimo termino.

Šio apdovanojimo tikslas – didinti informuotumą apie išskirtinį pilietinės visuomenės indėlį kuriant Europos tapatybę bei pilietiškumą ir propaguojant bendras vertybes, skatinančias Europos integraciją.

Kiekvienais metais pasirenkama vis kita tema. 2023 m. tai buvo projektai, kuriuose daugiausia dėmesio skirta psichikos sveikatai. 2022 m. išimties tvarka EESRK apdovanojimą skyrė dviem temoms – jaunimui ir Ukrainai. 2021 m. apdovanojimas skirtas klimato srities projektams, kuriais skatinama teisinga pertvarka. 2020 m. EESRK pakeitė savo pilietinės visuomenės apdovanojimą išskirtine pilietinio solidarumo premija, kuri buvo skirta kovai su COVID-19. Ankstesniais metais buvo nagrinėtos lyčių lygybės ir moterų įgalinimo, europinės tapatybės, kultūros paveldo, migracijos ir kitos svarbios temos.

2024 m. spalio mėn. EESRK paskelbė apie penkiolikąjį pilietinės visuomenės apdovanojimą kovai su žalinga Europos visuomenės poliarizacija.

Poliarizacijos tema yra kaip niekad aktuali. Dėl daugybės vienu metu vykstančių krizių, įskaitant COVID-19 pandemiją, Rusijos karą Ukrainoje ir plataus masto socialinį ir ekonominį nestabilumą, padidėjo nepasitikėjimas viešosiomis ir valdžios institucijomis, o tai lėmė žalingą poliarizaciją.

Pilietinė visuomenė atlieka svarbų vaidmenį mažinant šį nepasitikėjimą ir stebint poliarizaciją internete ir realiame gyvenime, gerinant socialinę sanglaudą ir puoselėjant demokratines vertybes. Valdžios institucijos kartu su pilietine visuomene gali padėti apsaugoti liberalią demokratiją nuo autoritarinių tendencijų.

Todėl EESRK nusprendė penkiolikąjį pilietinės visuomenės apdovanojimą skirti už ne pelno iniciatyvas, kuriomis veiksmingai įgyvendinamos prevencinės, išankstinio perspėjimo ir (prireikus) deeskalavimo

priemonės, padedančios užtikrinti, kad būtų gerbiamos demokratinės vertybės, kad poliarizacija netaptų žalinga ir kad vienpusiški naratyvai neišprovokuotų smurto.

SUSIPAŽINKITE SU NUGALĖTOJAI

EESRK 15-ąjį kartą įteikė Pilietinės visuomenės premiją. Šiais metais už įkvepiantį darbą kovojant su neigiama poliarizacija visoje Europoje apdovanoti trys laureatai iš Slovakijos, Belgijos ir Prancūzijos. Nugalėtojai buvo paskelbti kovo 20 d. per apdovanojimų ceremoniją, surengtą [Pilietinės visuomenės savaitės](#) metu.

Apdovanojimo fondą pasidalijo trys nugalėtojai. Pirmosios vietos laimėtojai skirta 14 000 EUR. Antroji vieta atiteko dviem konkurso dalyviams, kurių kiekvienam teko po 9 000 EUR.

PIRMOJI VIETA skirta **Slovakijos debatų asociacijai** už iniciatyvą „*Kritinio mąstymo olimpiada*“

[Slovakijos debatų asociacija \(SDA\)](#) yra Slovakijos nevyriausybinių organizacijų. Jos uždutis – skatinti atvirą ir kritinį mąstymą bei aktyvų

Slovakijos jaunimo pilietiškumą. Vykdydama įvairias programas, SDA moko jaunimą vertinti faktus ir nuomones, formuluoti savo argumentus ir kritiškai mąstyti apie medijų pateikiamą informaciją, kad jaunimas galėtų atpažinti patikimus informacijos šaltinius. Savo veikla organizacija sukuria erdvę atviroms ir viešoms diskusijoms svarbiausiais Slovakijos visuomenei rūpimais klausimais.

Viena sėkmingiausių 2021 m. pradėtų programų – tai ***Kritinio mąstymo olimpiada***. Programa sulaukė plataus susidomėjimo: pernai olimpiadoje dalyvavo beveik 9000 mokinių iš daugiau kaip 300 mokyklų. Šis novatoriškas projektas – tai konkursas, kuriuo siekiama didinti moksleivių atsparumą dezinformacijai. Slovakijoje dezinformacija labai paplitusi: 61 proc. slovakų nepasitiki žiniasklaida ir daugiau kaip pusė jų tiki sąmokslų teorijomis. Kritinio mąstymo olimpiados siekis – mesti tiesioginį iššūkį šiam reiškiniui ugdant gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir keičiant jaunimo vartojimo įpročius.

Konkurse dalyvauja trijų amžiaus grupių moksleiviai (8–13 klasių moksleiviai pagal Slovakijos sistemą), kurie per tris turus turi išspręsti tikro žiniasklaidos pasaulio uždutis. Uždutys parengtos taip, kad atspindėtų turinį, su kuriuo mokiniai gali susidurti kasdieniame gyvenime. Jie analizuoja „TikTok“ vaizdo įrašus, tikrą DI sukurtą turinį, vertina „Instagram“ įrašus ir stengiasi atskirti tikrovę nuo klaidingos informacijos. Moksleiviai taip pat dalyvauja viešo kalbėjimo ture, kuriame jie turi išdėstyti savo argumentus bendraamžiams.

„Kritinio mąstymo olimpiada padeda mažinti visuomenės poliarizaciją, nes tūkstančiai moksleivių mokomi bendrauti su kitaip mąstančiais žmonėmis, atpažinti kognityvinį šališkumą ir konstruktyviai reikšti savo nuomonę“, – sakė programos steigėjas ir koordinadorius **Richard Vaško**. „Šiomis įgūdžius lavinančiomis pratybomis stipriname kritinį mąstymą ir gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis, taigi ir įgaliname

jaunimą pasipriešinti dezinformacijai ir geriau orientuotis visuomenės debatuose, parodydami jų niuansus.“

ANTROJI VIETA skirta **Reporters d'Espoirs** (Vilties žurnalistai) iš Prancūzijos už iniciatyvą *Prix Européen Jeunes Reporters d'Espoirs*

Reporters d'Espoirs yra 2003 m. įsteigta Prancūzijos ne pelno organizacija. Ji pradėjo taikyti „sprendimų žurnalistikos“ metodą – dabar plačiai taikomą žurnalistikos formą, kuria siekiama spręsti šiandienos visuomenei iškylančias problemas. Organizacija ragina žurnalistus laikytis šios teigiamos mąstysenos ir skiria įvairius apdovanojimus žurnalistams ir jaunimui už geriausius reportažus ir redakcines naujoves.

Prix Européen Jeunes Reporters d'Espoirs iniciatyva siekiama įvertinti žurnalistų darbą ir mokyti juos sprendimų žurnalistikos prancūzų kalba. Įvairialypė programa suteikia kandidatams galimybę įgyti sprendimų žurnalistikos įgūdžių internetiniuose kursuose, kurie rengiami kartu su Aix-Marseille žurnalistikos mokykla. Kiekvienam kandidatui taip pat skiriamas kuratorius, kuris padeda tobulinti rašymo ir kalbėjimo įgūdžius ir moko faktų pristatymo meno. Nugalėtojai taip pat kviečiami į Paryžių į 48 valandų trukmės mokymosi kelionę, kurios metu jie susitinka su kitais bendraminčiais žurnalistais ir ekspertais iš visos Europos. Pasibaigus mokymams, šešioms laimėtojoms įteikiamos premijos, kurių bendra suma siekia 10 000 EUR.

„Kova su poliarizacija yra neatsiejama nuo sprendimų žurnalistikos metodo, nes siekiama atskleisti pasaulio sudėtingumą, dalyvių, veikiančių tiek bendrai, tiek atskirai visais lygmenimis ir visose šalyse, įvairovę, taip pat parodyti, kad vietos iniciatyvos gali įgauti daug platesnį mastą“, – kalbėjo *Reporters d'Espoirs* vadovas **Gilles Vanderpooten**.

Per pirmuosius tris iniciatyvos metus gauta daugiau kaip 400 paraiškų iš 25 šalių. O ketvirtaisiais metais tikimasi gauti daugiau kaip 300 paraiškų. Organizacija jau padėjo daugiau kaip 75 kandidatams patobulinti gebėjimus kalbėti ir rašyti prancūzų kalba.

Šį konceptą galima lengvai atkartoti ir *Reporters d'Espoirs* komanda jau tariasi su Ispanijos, Italijos ir Belgijos žurnalistais dėl bendradarbiavimo ir tolesnės iniciatyvos sklaidos.

„Mūsų siekis šio apdovanojimo idėją perkelti už prancūzakalbio pasaulio ribų į kitas Europos Sąjungos kalbas vartojančią aplinką“, – sakė G. Vanderpooten. „Tai labai svarbu siekiant, kad vis daugiau jaunuolių dalyvautų iniciatyvoje „Europe of solutions“.

TREČIOJI VIETA skirta Belgijos organizacijai **FEC Diversité asbl** už jį projektą *ESCAPE GAME EXTREME DROITE pour se désintoxiquer*

Europoje ir visame pasaulyje įsigali dešinėsios pakraipos ideologijos. Stiprėja kraštutinių dešiniųjų partijos, kyla populizmas. Belgijos ne pelno organizacija **FEC Diversité** sugalvojo būdą, kaip pasipriešinti šių idėjų plitimui tarp mokytojų, profesinių sąjungų narių ir paprastų piliečių.

ESCAPE GAME EXTREME DROITE pour se désintoxiquer yra pabėgimo žaidimas, padedantis žaidėjams smagiai ir įtraukiai atsisakyti kraštutinių dešiniųjų idėjų. Žaidėjams pasakoma, kad jie yra užsikrėtę kraštutinių dešiniųjų ideologija, ir turi patys ją atsikratyti atlikdami įvairias užduotis. Žaisdami jie sužino, kaip visuomenėje skleidžiamos ir stiprinamos kraštutinės dešinėsios idėjos.

Žaidimo erdvė padalinta į keturias teritorijas, kuriose žaidėjai turi atlikti specialias užduotis. A teritorijoje dalyviai įsitraukia į diskusijas dėl kraštutinių dešiniųjų poveikio darbo vietoje ir atlieka užduotis naudodamiesi 19 jiems pasiūlytų objektų. B teritorijoje žaidėjai skaito realius migrantų liudijimus, kad

suprastų, kaip jie keliauja į Europą. C teritorijoje žaidėjai klausosi kraštutinei dešinei skirtos kalbos, kuri iliustruojama atitinkamais vaizdais. D teritorijoje žaidėjai, prieš pradėdami spręsti kryžiažodį, turi parengti pranešimą apie kraštutinių dešiniųjų partiją.

Šio įtraukaus žaidimo vedliai dėvi dujoms nepralaidžius kombinezonus ir dujokaukes ir kalba iškreiptais balsais. Įvairiomis užduotimis siekiama, kad dalyviai panaudotų visus penkis pojūčius ir kad būtų sukurta tokia aplinka, kurioje patirtis būtų kuo tikroviškesnė, taip pat būtų didinamas informuotumas apie demokratijai Europoje kylančius pavojus.

Žaidimas pradėtas rengti 2023 m. birželio mėn. ir jau beveik 1000 žaidėjų buvo „detoksikuoti“, informacija apie iniciatyvą pasklido tarp darbuotojų sąjungų, organizacijų ir mokyklų Belgijoje ir už jos ribų. Dalyviai iš Prancūzijos ir Bulgarijos atvyko išbandyti žaidimo, kad galėtų jo idėją panaudoti savo šalyse.

„Didžiuojamės mūsų sukurta novatoriška švietimo priemone, kuria aktyviai ir interaktyviai sprendžiamas kraštutinių dešiniųjų idėjų klausimas“, – sako FEC Diversité atstovė **Malika Borbouse**. „Skatindama dialogą ir kolektyvinius svarstymus, mūsų iniciatyva padėjo sumažinti įtampą ir kurti įtraukesnę visuomenę.“

Susipažinkite su kitais kandidatais ? Pilietin?s visuomen?s apdovanojim?

Šiais metais buvo gautos 58 paraiškos iš privačių asmenų, privačių įmonių ir pilietinės visuomenės organizacijų iš daugelio ES valstybių narių, o tai rodo platų geografinį paplitimą.

Jos apima įvairias temas – nuo jaunimo įtraukimo ir įgalėjimo iki socialinės sanglaudos ir socialinės įtraukties, nuo gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir dezinformacijos iki žmogaus teisių ir lyčių lygybės.

Daugeliu iniciatyvų problemos sprendžiamos iš esmės ir padedama užkirsti kelią poliarizacijai.

Tokių iniciatyvų, kaip ***Euth Voices for Social Change***, kurią Graikijoje vykdo pelno nesiekianti organizacija „[Youthmakers Hub](#)“, tikslas – įgalėti jaunus žmones skatinti teigiamus pokyčius savo bendruomenėse. Šiais

projektais kovojama su žalinga poliarizacija, kuriama tolerancijos kultūra, skatinant žmones dalyvauti konstruktyviuose dialoguose ir priešintis nesantaiką kurstantiems naratyvams, pavyzdžiui, rengiant skaitmeninio raštingumo mokymus ir tinklalaides.

Kitais projektais kovojama su poliarizuojančiais naratyvais ir radikalizacija. Jais siekiama užpildyti kultūrines, etnines ir kartų spragas, mažinti visuomenės susiskaidymą, skatinti tarpusavio supratimą ir bendradarbiavimą, apsaugoti pagrindines teises ir stiprinti socialinę sanglaudą.

Slovakijos organizacijos [DEMDIS](#) įgyvendinama iniciatyva ***DEMDIS Digital Discussion*** sukūrė naują programinės įrangos platformą, skirtą sąžiningoms skaitmeninėms diskusijoms, net ir prieštaraujančioms

temomis. Naudotojai balsuoja už teiginius ir yra skirstomi į atskiras nuomonių grupes. Ieškant bendrų sąlyčio taškų, šiuo projektu tiesiami tiltai tarp šių poliarizuotų stovyklų.

[„The Baltic Human Rights Society“](#) parengtas **Žmogaus teisių vadovas** yra vienas iš pavyzdžių, kaip pilietinė visuomenė gali prisidėti prie pagrindinių teisių gynimo. Vadovas veikia kaip žmogaus teisių švietimo platforma, kurioje įvairiomis kalbomis paaiškinama, kaip žmogaus teisės gali ir turi būti užtikrinamos konkrečiose kasdienio gyvenimo situacijose.

Šių metų konkursui taip pat buvo pateikta keletas kultūrinių ir meninių požiūrių į poliarizacijos problemą, pavyzdžiui, [„Arty Farty“](#) **Atlas géopolitique de la culture et des médias indépendants en Europe**. Šia iniciatyva atkreipiamas dėmesys į prioritetines nepriklausomų kultūros ir žiniasklaidos organizacijų tinklo visoje Europoje temas, pavyzdžiui, įtrauktį, teritorinės atskirties mažinimą arba būtinybę kovoti su dezinformacija. Šie projektai rodo, kad kultūra ir žiniasklaida gali atlikti transformacinį vaidmenį depoliarizuojant visuomenę.

2025 m. EPI diena: reikia išnaudoti vis? Europos piliečių iniciatyvos potencial?

Europos piliečių iniciatyva pasirodė esanti veiksminga aktyvesnio piliečių dalyvavimo ES politiniame gyvenime priemonė. Tačiau ją reikia stiprinti siekiant išvengti ES institucijų atotrūkio nuo paprastų Europos piliečių.

[Europos piliečių iniciatyva \(EPI\)](#) yra ES dalyvaujamasis mechanizmas, kuriuo siekiama stiprinti tiesioginę demokratiją ir pagal kurį suteikiama galimybė ne mažiau kaip vienam milijonui ES piliečių (nustačius piliečių bent iš septynių skirtingų valstybių narių minimalų skaičių) prašyti Europos Komisijos pasiūlyti teisės aktą srityje, kurioje valstybės narės yra perdavę įgaliojimus ES lygmeniui.

Nuo 2012 m., kai buvo pradėtos įgyvendinti EPI, Europos Komisija užregistravo 119 iniciatyvų, o jų organizatoriai surinko apie 20 mln. parašų. Iki šiol sėkmingai įgyvendinta vienuolika iniciatyvų, o dešimt iš jų jau sulaukė Komisijos atsako.

[EPI diena](#), kurią kasmet rengia Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK), yra svarbus forumas ir platforma, kurioje užregistruotų ir būsimų EPI organizatoriai ir suinteresuotieji subjektai gali keistis informacija, dalytis patirtimi, pristatyti savo EPI ir veiklą visuomenei.

Šiais metais Europos piliečių iniciatyvos diena surengta kovo 18 d. vykstant Pilietinės visuomenės savaitei.

„ES turėtų imtis tolesnių veiksmų plėtojant dalyvaujamąją demokratiją, kad papildytų jos atstovaujamąją formą. Europos piliečių iniciatyva (EPI) yra pirmoji dalyvaujamąsios demokratijos priemonė tarpvalstybiniu

lygmeniu“, – sakė už komunikaciją atsakingas EESRK pirmininko pavaduotojas **Laurențiu Plosceanu**.

Pasak Europos ombudsmenės **Teresos Anjinho**, EPI yra paveiki priemonė, tačiau jos potencialas visapusiškai neišnaudotas. „Turime gerinti komunikaciją apie šios priemonės tikslus ir funkcijas. Reikia aktyviau vykdyti informuotumo didinimo kampanijas, kad žmonės būtų visapusiškai informuojami apie tai, ką įmanoma ir ko neįmanoma pasiekti pasitelkus Europos piliečių iniciatyvą, ir kad jie galėtų imtis atitinkamų veiksmų. Siekiant išsaugoti EPI kaip prasmingą priemonę, reikia užtikrinti skaidrumą, sąžiningumą ir komunikaciją. Priešingu atveju nepavyks išsaugoti pasitikėjimo šia priemone ir mūsų Sąjungos ateitimi“, – sakė Teresa Anjinho.

Per EPI dienos renginį buvo pristatytos devynios EPI iniciatyvos, įskaitant iniciatyvas dėl galimybės gauti vandens, apsirūpinimo maistu saugumo, abortų, LGBTQ+ teisių, esamų pastatų apsaugos nuo griovimo, vaizdo žaidimų paveldo apsaugos, naujo išmetamųjų teršalų mažinimo modelio įgyvendinant iniciatyvą „Air-Quotas“ ir dėl naujų sveikatos standartų, susijusių su psichodelinių narkotikų naudojimu medicinoje.

Reaguodama į raginimus užtikrinti EPI iniciatyvų finansavimą, Komisijos generalinio sekretoriato EPI grupės vadovė **Adriana Mungiu** paragino aktyvistus nelaukti naujų ir gana tolimų biudžeto sprendimų, skirtų tik EPI. Vietoj to jie turėtų geriau panaudoti dabartinio ES biudžeto lėšas, ypač piliečių dalyvavimui skirtų skyrių. (at)

Trys būdai užtikrinti, kad ES taptų artimesnė europiečiams pasitelkiant Europos piliečių iniciatyvą?

Pateikė Daniela Vancic

Europos piliečių iniciatyva (EPI) yra išties unikali: niekur pasaulyje nėra kitos tokios priemonės, kuri leistų piliečiams daryti tiesioginį poveikį teisės aktams. Tačiau ji vis dar laukia pilnyto pripažinimo, rašo Daniela Vancic, organizacijos „Democracy International“ Europos politikos ir nuomonės formavimo vadovė, kuri pasidalijo trimis idėjomis, kaip padaryti Europos piliečių iniciatyvą veiksmingesnę.

Europos piliečių iniciatyva (EPI) yra viena galingiausių ES demokratijos priemonių, nusileidžianti tik Europos Parlamento rinkimams. Per 13 gyvavimo metų EPI sudomino daugiau kaip 20 milijonų piliečių ir įrodė, kad yra labai svarbi dalyvavimo platforma. Vis dėlto, nepaisant EPI potencialo, ji retai sulaukia pilnyto pripažinimo.

Štai kodėl EPI yra svarbi ir autorė pateikia tris idėjas, kaip dar labiau padidinti jos poveikį.

EPI vaidmuo poliarizuotame pasaulyje

Kodėl EPI yra tikrai unikali? Pasaulyje nėra kitos tokios priemonės kaip ši. ESI suteikia piliečiams galimybę tiesiogiai daryti įtaką teisės aktams, surinkus paramą bent septyniose ES valstybėse narėse. Tuo metu, kai didėja politinė poliarizacija, EPI yra gyvybiškai svarbus tiltas tarp piliečių ir politikos formuotojų, skatinantis bendradarbiavimą, stiprinantis ryšius ir inicijuojantis realius pokyčius.

EPI esmė – įkvėpti žmones dalyvauti formuojant politiką. Ji suburia įvairias grupes, skatina viešas diskusijas ir sustiprina balsą Europos arenoje. Pavyzdžiui, iniciatyva Mano balsas, mano pasirinkimas, kurią neseniai pasirašė daugiau nei milijonas žmonių, sutelkė aktyvistų, organizacijų ir visuomenės veikėjų tinklą (įskaitant tokius tarptautinius veikėjus kaip Barack Obama) ir paskatino platesnį pokalbį apie pagrindines vertybes. Toks sutelkimas sukuria ilgalaikę vertę tiek pačiai demokratijai, tiek konkrečiam tikslui.

Labai svarbu laiku imtis veiksmų

EPI turi didžiulį demokratinį potencialą, tačiau norint jį visapusiškai išnaudoti, labai svarbu, kad ES institucijos laiku imtųsi veiksmų. Nors kai kurios iniciatyvos, pavyzdžiui, kampanija End the Cage Age, lėmė teigiamus ES politikos pokyčius, dažnai yra labai didelis laiko atotrūkis nuo visuomenės pritarimo EPI iki tolesnių su ja susijusių teisėkūros veiksmų. Tai gali nuvilti ir piliečius, ir pilietinę visuomenę, kurie rizikuoja prarasti pasitikėjimą procesu.

Siekdama išlaikyti pagreitį, ES turėtų apsvarstyti galimybę paspartinti EPI, kurios sulaukia didžiulio visuomenės pritarimo, įgyvendinimą. Nors ES teisės aktams priimti reikia laiko, kai EPI turi aiškų, platų palaikymą, jai turėtų būti skiriamas ypatingas dėmesys ir rūpestis. Piliečiai turėtų turėti galimybę savo idėjas

greitai paversti veiksmais, kad Europos piliečių iniciatyva savalaikių pokyčių katalizatoriumi ir įtakos priemone.

Pilietinės visuomenės organizacijų vaidmuo skatinant Europos reformą

Pilietinės visuomenės organizacijos visuomet buvo Europos piliečių iniciatyvos pagrindas, jos telkė piliečius ir didino informuotumą apie šios priemonės galimybes. Nuo pat pradžių tokios organizacijos kaip „Democracy International“ atliko labai svarbų vaidmenį plėtojant ir remiant EPI. Tačiau pilietinės visuomenės vaidmuo tuo nesibaigia.

Šios organizacijos turi toliau skatinti reformas, kurios gali sustiprinti EPI kaip demokratinę priemonę. Pavyzdžiui, pagal Europos piliečių iniciatyvą turėtų būti galima siūlyti ES sutarčių pakeitimus – šie įgaliojimai dar nenumatomi, tačiau gali turėti didelį poveikį Europos ateičiai. Diskusijos dėl sutarčių reformos vystosi ir vis labiau pripažįstama, kad ES reikia sutarties, kuri atitiktų mūsų laikų iššūkius ir galimybes, todėl kaip niekad svarbu išplėsti Europos piliečių iniciatyvą, kad piliečiams būtų sudaryta galimybė dalyvauti.

Užtikrinkime, kad EPI būtų politikos įkvėpimo šaltinis

Didinkime EPI užmojus. Viena iš idėjų, kaip išnaudoti visą jos potencialą, yra apsvarstyti EPI, net jei ji neatitinka oficialių EPI kriterijų. Ne kiekviena puiki idėja pasieks vieno milijono parašų ribą, tačiau tai nereiškia, kad ji neverta dėmesio. Vykdyti EPI kampaniją nėra lengva, ypač kai ji susijusi su tarpvalstybiniais, daugiakalbiais ir daugiašaliais procesais. Tačiau kai kurioms geriausioms idėjoms gali trūkti išteklių, kad jos įveiktų aukštą EPI kartelę.

Pavyzdžiui, 2012 m. Europos piliečių iniciatyva dėl bendrojo ryšių tarifo akto pagal standartinę apibrėžtį nebuvo „sėkminga“ EPI, tačiau ji paskatino po penkerių metų įsigaliojusią tarptinklinio ryšio savo šalies kainomis politiką, kuri buvo naudinga milijonams keliausių europiečių, kurie nepaisant valstybių sienų dabar gali nemokamai naudotis tarptinkliniu ryšiu. Tai rodo, kad net ir tos Europos piliečių iniciatyvos, kurios nesurenka reikalingo parašų kiekio, gali paskatinti politikos pokyčius. ES turėtų būti pasirengusi apsvarstyti visas piliečių inicijuotas idėjas, net ir tas, kurios nesurenka vieno milijono parašų, ir jomis naudotis kaip įkvėpimo šaltiniu rengiant būsimus teisės aktus.

Pagrindinės išvados

EPI yra neįtikėtinai vertinga demokratijos stiprinimo Europoje priemonė, ypač dabar, kai visame pasaulyje kyla grėsmė demokratinėms vertybėms. Ji suteikia piliečiams galimybę pateikti savo idėjas ES lygmeniu, sutelkiant visuomenės paramą ir užtikrinant prasmingą poveikį. EPI pasiekus savo „paauglystės“ metus atėjo laikas pagalvoti, kaip sustiprinti šią unikalią priemonę ir sukurti stipresnį, tiesioginį ryšį tarp piliečių ir institucijų.

Nuolat remiant pilietinei visuomenei, EPI gali padėti sukurti labiau dalyvaujamąją ir atsakingesnę Europos Sąjungą, sustiprinant jos, kaip pasaulinės lyderės demokratijos srityje, vietą.

Daniela Vancic yra organizacijos [Democracy International](#) Europos politikos ir nuomonės formavimo skyriaus vadovė, nuo 2017 m. dirbanti dalyvaujamąsios ir tiesioginės demokratijos skatinimo srityje. Turėdama daugiau kaip dešimtmetį patirties piliečių dalyvavimo procesuose, ji yra pripažinta Europos piliečių iniciatyvos ekspertė. 2022 m. ji buvo viena iš „Complementary Democracy: The Art of Deliberative Listening“ redaktorių.

Europos piliečių iniciatyva „Turiu teisę rinktis“: daugiau kaip 1,2 mln. žmonių pasisako už teisę ? abort?

Europos piliečių iniciatyva „Turiu teisę rinktis“ pasisakoma už saugius ir prieinamus abortus visoms moterims visoje ES. Dėl 2024 m. balandžio mėn. paskelbtos ir Slovėnijos Kovo 8-osios instituto koordinuojamos Iniciatyvos surinkta daugiau kaip milijonas parašų gerokai anksčiau nustatyto termino. EESRK Info su šios EPI organizatoriais kalbėjo apie kampanijos aktualumą dabartinėmis politinėmis aplinkybėmis, kai moterys praranda galimybę pačios priimti sprendimus dėl savo reprodukcinę teisių.

Kas paskatino jus pradėti iniciatyvą „Turiu teisę rinktis“ ir koks yra jūsų svarbiausias tikslas?

Apie kampaniją, kuria būtų apsaugotos teisės į abortą Europoje, pradėjome mąstyti beveik prieš trejus metus, kai JAV Aukščiausiasis Teismas priėmė sprendimą, atmetantį Roe prieš Wade precedentą. Moterys JAV per vieną dieną neteko savo konstitucinės teisės ir mums iš karto tapo aišku, kad teisė į abortą turi būti apsaugota ir Europoje. Lenkijoje moterys miršta ligoninėse dėl beveik visiško abortų uždraudimo. Per pastaruosius keletą metų jos rengė didžiulius protestus dėl teisių į abortą. Maltoje dėl aborto moterys vis dar gali atsidurti kalėjime. Šiais metais Giorgia Meloni suteikė prieš abortą kovojančioms grupėms leidimą protestuoti abortų klinikose ir gėdinti moteris, atvykstančias į šia klinika darytis abortą. Daugiau kaip 20 mln. moterų Europoje neturi galimybės atlikti abortą.

Todėl ir pradėjome kampaniją „Turiu teisę rinktis“. Rengdami savo pasiūlymą dirbome su tarptautine teisininkų komanda ir sukūrėme tvirtą tinklą su organizacijomis iš visos Europos.

Mūsų tikslas – apsaugoti teises į abortą ES lygmeniu ir pagerinti galimybes nutraukti nėštumą moterims, kurios šiuo metu dėl draudimų turi keliauti į kitas šalis (pvz., moterys Maltoje ir Lenkijoje), dėl paplitusio atsisakymo veikti dėl vidinių įsitikinimų (kaip Italijoje ir Kroatijoje) arba todėl, kad neturi finansinių galimybių (pvz., Vokietijoje ar Austrijoje).

Būtent dėl dabartinio politinio konteksto mūsų kampanija yra neatidėliotina. Turime susivienyti ir parodyti, kad dauguma žmonių pasisako už teises į abortą ir nepitaria reprodukcinės laisvės ribojimams. Dauguma europiečių pritaria teisėms į abortą, tad turime būti vieningi, kad šias teises apsaugotume.

Kokių konkrečių veiksmų tikėtės iš Europos Komisijos? Kaip tai pasiekti, kai sveikata priklauso valstybių narių kompetencijai?

Siūlome Europos Komisijai sukurti finansinį mechanizmą, kuris veiktų kaip sutinkančių dalyvauti valstybių narių mechanizmas, padengiantis aborto procedūrų išlaidas. Jis veiktų panašiai kaip vėžio prevencijos ir gydymo programos.

Manoma, kad bet kuris asmuo, kuris turi vykti į kitą šalį dėl aborto – dėl didelių apribojimų savo šalyje arba todėl, kad dažnai atsisakoma atlikti šią procedūrą dėl įsitikinimų – neprivalės pats už ją mokėti. Šiuo metu tūkstančiai moterų keliauja į kitas šalis, kuriose kartais už šią procedūrą sumoka tūkstančius eurų. Ne visi

gali sau tai leisti.

Abortai gal ir nepriklauso Europos Komisijos kompetencijai, tačiau jai priklauso su sveikatos priežiūra susijusios finansinės programos, todėl ir galėjome užregistruoti savo EPI.

Kodėl nusprendėte tai daryti pasinaudodami Europos piliečių iniciatyva? Ar tikėtės, kad Komisija reaguos palankiai?

Mūsų Slovėnijos organizacija, [Kovo 8-osios institutas](#), koordinuojantis kampaniją „Turiu teisę rinktis“, turi daug patirties įgyvendinant nacionalines pilietines iniciatyvas, renkant parašus ir rengiant referendumus. Pasinaudoję nacionaliniu pilietinės iniciatyvos mechanizmu, jau sėkmingai pakeitėme penkiolika Slovėnijos įstatymų ir laimėjome du nacionalinius referendumus. Todėl norėjome rasti panašią tiesioginę demokratijos priemonę ES lygmeniu. Būtent taip sužinojome apie EPI. Mes norėjome paskatinti tiesioginius pokyčius, kurie darytų ilgalaikį poveikį visų europiečių reprodukcinėms teisėms, todėl nusprendėme pradėti rinkti parašus.

Kampanijos metu užsitikrinome visų centro kairiųjų frakcijų Europos Parlamente politinę paramą, sulaukėme žymių nacionalinio lygmens politikų paramos daugelyje ES valstybių narių, turime gerų ryšių ir esame užmezgę santykius su Europos Komisijos nariais. Tikimės, kad jie išklausys daugiau kaip 1,2 mln. žmonių, kurie remia mūsų iniciatyvą.

Kaip pavyko sutelkti įvairių ES šalių žmones, kad jie paremtų jūsų iniciatyvą ir padėtų rinkti parašus? Kokiais kanalais naudojotės, kad apie jus sužinotų?

Kampanijos metu sukūrėme tvirtą daugiau kaip 300 organizacijų tinklą ir subūrėme gražią daugiau kaip 2000 savanorių iš visos Europos bendruomenę. Norėjome būti matomi Europos miestų, miestelių ir kaimų gatvėse, kur mūsų savanoriai buvo pasirengę rinkti parašus. Mums pavyko pasiekti matomumą [„Instagram“](#), tačiau naudojame ir kitus kanalus, pavyzdžiui, [„Facebook“](#), [„TikTok“](#), [„YouTube“](#), [„BlueSky“](#), [„X“](#) bei kitas socialinės žiniasklaidos platformas.

Likus mėnesiui iki parašų rinkimo termino pabaigos surinkote daugiau nei milijoną parašų, reikalingų sėkmingai įgyvendinti EPI. Kokios grįžtamosios informacijos ir paramos, įskaitant finansinę, iki šiol sulaukėte?

Gruodžio mėn. jau buvome surinkę milijoną parašų ir tam prireikė devynių mėnesių, o iki nustatyto termino surinkome 1,2 mln. parašų.

Mums pavyko surinkti parašus padedant mūsų tinklui ir bendruomenei, tačiau taip pat pateikėme paraiškas dėl įvairių finansavimo galimybių per visą savo kampaniją, kad galėtumėme ją tęsti. „Turiu teisę rinktis“ taip pat laimėjo Slovėnijos sociologijos draugijos apdovanojimą ir buvo atrinktas „SozialMarie“ apdovanojimui gauti. Taip pat sulaukėme visų centro kairiųjų frakcijų paramos Europos Parlamente ir mus individualiai parėmė įvairūs EP nariai, Europos Parlamento pirmininko pavaduotojas **Nicolae Ștefănuță**, Prancūzijos senatorė **Melanie Vogel**, Slovėnijos Prezidentė **Nataša Pirc Musar** ir Ministras Pirmininkas **Robert Golobo**. Kampaniją taip pat remia daug aktyvistų ir žmonės iš įvairių ES šalių, pavyzdžiui, **Luisa Neubauer** iš Vokietijos ir **Alice Coffin** iš Prancūzijos.

[„Turiu teisę rinktis“](#) yra iniciatyva, kuri virsta vienu didžiausių feministinių judėjimų Europoje. Joje dalyvauja daugiau kaip 300 organizacijų, daugybė rėmėjų ir savanorių iš visos ES, kurie bendradarbiauja siekdami užtikrinti saugų ir prieinamą abortą Europos Sąjungoje.

Norėdami sužinoti ties? apie kar?, klauskite t?, kurie j? išgyvena.

Tatiana Povalyaeva atstovavo Ukrainai šių metų renginyje Tavo Europa, tavo balsas! (YEYS). Charkivo vidurinės mokyklos mokytoja paskutinį kartą prieš savo mokinius stovėjo 2022 m. vasarį: nuo to laiko pamokas ji veda internetu. Ji pasakoja apie iššūkius, su kuriais tenka susidurti dirbant pedagoginį darbą mieste, esančiame vos už 40 kilometrų nuo Rusijos sienos ir nuo pat karo pradžios patiriančiame nesiliaujančius smūgius.

Kaip karas paveikė Jūsų, kaip pedagogės, gebėjimą mokyti ir apskritai švietimo sistemą Ukrainoje?

Šiuo metu Charkive beveik visos mokyklos pamokas veda internetu, nes neturime pakankamai priedangų, kad moksleiviai būtų saugūs pamokose dalyvaudami fiziškai. Tai darome jau trejus metus, o paskutinį kartą savo

mokinius klasėje mačiau 2022 m. vasario 23 d. Daug mokinių buvo priversti išvykti iš šalies. Dabar jie gyvena daugelyje Europos šalių ir man, kaip mokytojai, dėl to labai gaila. Pasiilgau savo mokinių ir žinau, kad jiems tenka įveikti daug sunkumų. Kartais jie turi mokytis tiek Europos, tiek Ukrainos mokyklose dėstomus dalykus. Tai jiems didžiulė našta. Tuo tarpu pasilikusieji Ukrainoje gyvena nuolatiniame pavojuje. Niekam to nelinkėčiau.

Kaip mokinius mokyti ir jiems padėti karo metu yra užduotis, su kuria dar niekada nebuvo susidūrę. Vienas didžiausių iššūkių man yra tai, kad jaučiuosi bejėgė padėti kai kuriems iš jų. Mano žinių ir patirties kartais nepakanka streso ir jo sukeltų sveikatos problemų sprendimui. Mačiau, kaip iš esmės keitėsi mokinių asmenybės dėl potrauminio streso sutrikimo, kai gydytojo pagalbos reikia skubiau nei mokytojo. Skaudu suvokti, kad negali apsaugoti savo mokinių nuo šių sunkumų. Vis dėlto esame šalia savo mokinių, pasirenę jiems padėti, palaikyti ir rūpintis jais.

Kitas iššūkis – išlikti atsparia ir toliau būti pavyzdžiu savo mokiniams ne tik dėstomuose dalykuose, bet ir kitose gyvenimo srityse. Stiprus, ištvermingas mokytojas mokiniams gali pasiūlyti daugiau, tačiau kyla klausimas: kaip tą stiprybę išlaikyti? Karo metu gyvenantiems ir dirbantiems mokytojams reikia tiek pat paramos, kiek ir visiems kitiems, nes mes rūpinamės vaikais, kurie yra mūsų ateitis. Kuo geriau mokytojas jaučiasi, tuo daugiau paramos ir priežiūros sulaukia jo mokiniai.

Kodėl manote, kad svarbu skatinti mokinius domėtis politika ar pilietiniu gyvenimu arba dalyvauti tokiuose tarptautiniuose renginiuose kaip šis?

Viena iš esminių mokytojo užduočių – skatinti mokinius aktyviai veikti. Įkvėpti juos dalyvauti politikoje yra dar svarbiau, nes politika daro didelį poveikį žmonių gyvenimui. Tai suteikia vertingą galimybę siūlyti idėjas ir sprendimus daugeliui problemų, su kuriomis susiduriame šiandien.

Dalyvaudami tarptautiniuose renginiuose, pavyzdžiui, „Tavo Europa, tavo balsas!“, mokiniai gali rasti bendramokslių ir rėmėjų, su kuriais jie galėtų pasidalyti savo idėjomis, dirbti kartu ieškodami geriausių sprendimų ir keistis vertinga patirtimi. Be abejonės, susitikdami su bendraamžiais mokiniai gali apmąstyti savo padarytą pažangą, savo planus, tikslus ir turimas perspektyvas ir tai, kur dar reikia siekti asmeninio tobulėjimo.

Jei galėtumėte kreiptis į kitus mokytojus ar kitas mokyklas, ką dabar norėtumėte pasakyti kaip Ukrainoje dirbanti mokytoja?

Yra tik trys dalykai, kuriais norėčiau pasidalyti su savo kolegomis ir jų mokiniais. Pirma, jei tikrai norite sužinoti tiesą apie karą, klauskite tų, kurie jį išgyvena.

Antra, supraskite, kad svarbu būti vieningiems, kad padėtumėte kitiems ir būtumėte pasirengę užkirsti kelią katastrofoms. Taip pat supraskite, kad labai svarbu priklausyti stipriai bendruomenei, pasižyminčiai bendromis moralinėmis vertybėmis, interesais ir ateities perspektyvomis.

Trečia, manau, svarbiausia yra tai, kad mes esame gyvi. Gyvename savo gyvenimą, kovojame ir pasiekiamo rezultatų. Mes tobulėjame, viliamės, kad bus geriau, ir darome daug, kad įrodytume, jog net ir sunkiausiais laikais išlieka viltis ir troškimas gyventi. Gerbiame tuos, kurie aukoja savo gyvybes dėl mūsų nepriklausomos ateities, ir padedame jiems tiek, kiek galime. Jaučiamės dėkingi visiems, kurie padeda.

Ukrainos moksleiviai dalyvauja įvairiuose vidaus ir tarptautiniuose renginiuose, varžybose ir olimpinėse žaidynėse, kur jie pasiekia puikių rezultatų ir pelno pasaulinį pripažinimą. Kartu mokomės fiziškai, intelektualiai ir emociškai išgyventi sunkiausiomis gyvenimo sąlygomis, formuodami savo gyvenimišką patirtį Europos centre.

Tatiana Povalyaeva beveik 26 metus moko anglų kalbos 99 Charkivo licėjuje Ukrainoje. Kartu su savo mokiniais ji dalyvavo šių metų renginyje „Tavo Europa, tavo balsas!“ (YEYS).

Redaktor?s

Ewa Haczyk-Plumley (editor-in-chief)
Laura Lui (ll)

Numer? reng?

Chrysanthi Kokkini (ck)
Claudia-Paige Watson Brown (cpwb)
Daniela Vincenti (dv)
Dimitra Panagiotou (dm)
Ewa Haczyk-Plumley (ehp)
Giorgia Battiato (gb)
Jasmin Kloetzing (jk)
Joanna Harnett (jh)
Katerina Serifi (ks)
Laura Lui (ll)
Leonard Mallett (lm)
Marco Pezzani (mp)
Margarita Gavanis (mg)
Margarida Reis (mr)
Millie Tsoumani (mt)
Pablo Ribera Paya (prp)
Samantha Falciatori (sf)
Parminder Shah (sp)
Thomas Kersten (tk)
Veronika Kadlecová (vk)

Koordinator?

Agata Berdys (ab)
Giorgia Battiato (gb)

Adresas

European Economic and Social Committee
Jacques Delors Building,
99 Rue Belliard,
B-1040 Brussels, Belgium
Tel. (+32 2) 546.94.76
Email: eescinfo@eesc.europa.eu

EESC info is published nine times a year during EESC plenary sessions. EESC info is available in 24 languages
EESC info is not an official record of the EESC's proceedings; for this, please refer to the Official Journal of the European Union or to the Committee's other publications.

Reproduction permitted if EESC info is mentioned as the source and a link is sent to the editor.